

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR VE TASARIM ANASANAT DALI

TÜRK TİYATRO AFİŞLERİ VE DEVLET TİYATROLARI İÇİN AFİŞ TASARIMLARI

UMUT CAN İLTAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA

2019

TÜRK TİYATRO AFİŞLERİ VE DEVLET TİYATROLARI İÇİN AFİŞ TASARIMLARI

UMUT CAN İLTAŞ

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR VE TASARIM ANASANAT DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Dr. GÖKHAN OKUR

LEFKOŞA

2019

KABUL VE ONAY

Umut Can İLTAŞ tarafından hazırlanan “Türk Tiyatro Afişleri Ve Devlet Tiyatroları İçin Afiş Tasarımları” başlıklı bu çalışma, 25.01.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Öğr. Gör. Gökhan OKUR (Danışman)

Yakın Doğu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Prof. Dr. Erdal AYGENÇ (Başkan)

Yakın Doğu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi. Hüseyin ÖZÇELİK

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi

Prof. Dr. Mustafa SAĞSAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- ☐ Tezimin tamamı heryerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Ad Soyad

TEŞEKKÜR

Çalışma sürecinde; maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen annem Nuray İLTAŞ'a ve babam A.Tufan İLTAŞ'a, kardeşim Sude Sıla İLTAŞ'a başarılarımda büyük emeği olan tez danışmanım Dr. Gökhan OKUR'a, fakülte dekanım Prof.Dr. Erdal AYGENÇ'e ve bölüm başkanım Doç.Dr. Erdoğan ERGÜN'e gönülden teşekkür ederim.

ÖZ

İLTAŞ, Umut Can. *“Türk Tiyatro Afişleri ve Devlet Tiyatroları için Afiş Tasarımları”*, Yüksek Lisans Tezi, K.K.T.C. 2019.

Tiyatro gerçek veya gerçeklik dışı bir olayın, bir izleyici kitlesi karşısında, genelde bir sahne üzerinde aktör ve aktrisler ’in performansı ile sergilenmesi, canlandırılmasıdır.

Cumhuriyet ilanından önce çeşitli imkânsızlıklar sebebiyle tiyatro kültürü çok gelişmemiş olsa da, 1923 de Cumhuriyetin kuruluşunun ardından devlet düzeninin kültürel ve toplumsal alanlarda geçirdiği değişikliklerden tiyatro kültürü de etkilenmiştir.

Bir tiyatro oyununun yazılması, kurgulanması ve sergilenmesi ne denli önemli ise, tiyatro oyununun halka tanıtılması ve duyurulması da o kadar önemlidir. İşte bu noktada devreye tiyatro afişleri girer. Günümüzde bir tiyatro oyununu duyurmanın pek çok farklı yöntemi olsa da, afişler bu yöntemler arasında her zaman daha çok tercih edilmiştir.

Bu çalışmada Türk Tiyatro Tarihi, Devlet Tiyatrosu, Türk Tiyatro afişi tasarımcılarının afiş tasarımları ve afiş tasarımı teknikleri incelenmiş, afiş tasarımının tiyatro oyunu için önemi vurgulanmış ve günümüz teknolojisi yardımı ile afiş tasarımında kullanılan tipografi, illüstrasyon, vb. tekniklerle Türk Tiyatro oyun afişi örnekleri tasarlanmıştır.

Birinci bölümde örnekleri ile Türk Tiyatrosu ve Devlet Tiyatroları tarihi incelenmiş, Türk Tiyatrosu afiş tasarımcılarına değinilmiş, yaptıkları afiş tasarımlarına örnekler verilmiştir.

İkinci bölümde Tiyatro Afiş Tasarımı ve Tasarım Sorunları araştırılmış, farklı mekânlara göre kullanılan afiş çeşitleri, afiş türleri, afiş tasarımı öğeleri ve afiş tasarım teknikleri incelenip örneklerle belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde, Türk Tiyatrosu için yapılmış afiş tasarımları örnekleri verilmiş ve afiş tasarımında dikkat edilmesi gereken öğeler ve tasarım kuralları göz önünde bulundurularak incelenip yorumlanmıştır.

Dördüncü bölümde önceki bölümlerde bahsedilen afiş tasarım teknikleri, dikkat edilmesi gereken tasarım öğeleri ve afiş türleri göz önünde bulundurularak tiyatro afişleri tasarlanmış ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tiyatro Afişleri, Afiş Tasarımı, Türk Tiyatrosu, Devlet Tiyatroları, Tasarım Sorunları.

ABSTRACT

İLTAŞ, Umut Can. The Masters Degree Thesis of “Poster Designs for Turkish Theater Posters and State Theaters”, T.R.N.C. 2019.

Theatre is an act that is put on display usually on a stage before an audience by actors and actresses based on a real or fictional event.

Although the theatre culture was not very developed due to various impossibilities before the proclamation of the Republic in 1923, it was effected by the changes made by the governmental order to the cultural and social spheres.

Publicity and advertising of a play is as important as its narration, screenplay and its display. Therefore posters are used for this duty. Although nowadays there are many different ways to advertise and publicize the plays, posters have always been the primary method.

In this thesis, the History of Turkish Theatre, State Theatre and the technics used in Turkish Theatre play poster designs by the designers has been examined, the importance of the designs of the posters emphasized, and with the use of technics such as typography, illustration, etc. Turkish Theatre play poster examples have been created with the help of today's technology.

In the first chapter, the History of Turkish Theatre and State Theatres have been studied. The Turkish Theatre play poster designers were mentioned, and examples of their poster designs were given.

In the second chapter, Theatre Poster Design and Design Problems have been analysed; poster design elements, techniques and different types of posters according to their uses and places have been determined by examining given examples.

In the third chapter, Turkish Theatre play poster design examples have been given, they have been examined according important design elements and rules.

In the fourth chapter, play posters are designed and interpreted considering the poster design technics, important design elements and the types of posters, which had been given in previous chapters.

Keywords: Theater Posters, Poster Design, Turkish Theater, State Theatres, Design Problems.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
GÖRÜNTÜLER DİZİNİ	x
1. BÖLÜM: TÜRK TİYATROSUNDA AFİŞ	1
1.1. Devlet Tiyatroları	2
1.2. Örnekleri İle Türk Tiyatro Afişleri	3
1.2.1. Türk Tiyatro Afіşi Tarihsel Süreç	6
1.2.2. Türk Tiyatro Afіş Tasarımcıları ve Afіş Örnekleri	9
1.2.2.1. Mengü ERTEL	9
1.2.2.2. Yurdaer ALTINTAŞ	13
2. BÖLÜM: TİYATRO AFİŞ TASARIMI VE TASARIM SORUNLARI	18
2.1. Göstergebilim Açısından Tiyatro Afіşleri	18
2.2 Afіş Çeşitleri	20
2.2.1. Sergilendikleri Mekânlara Göre Afіş Çeşitleri	20
2.2.1.1. Dış Mekân Afіşleri	20
2.2.1.2. İç Mekân Afіşleri	21
2.2.2. İçeriklerine Göre Afіş Çeşitleri	23
2.2.2.1. Ticari Afіşler (Advertising)	23
2.2.2.2. Kültürel Afіşler (Culture)	25
2.2.2.3. Sosyal Afіşler (Social)	27
2.3. Afіş Tasarımında Uygulanan Teknikler	29
2.3.1. Afіşte Fotoğraf Kullanımı	29

2.3.2. Afişte İllüstrasyon Kullanımı	31
2.3.3. Afişte Renk, Kompozisyon	33
2.4. Afiş Tasarımında Dikkat Edilmesi Gereken Öğeler	34
2.4.1. Çizgi	34
2.4.2. Renk	35
2.4.3. Biçim	37
2.4.4. Doku	38
2.4.5. Afişte Tipografi	39
2.5. Afiş Tasarım Sorunları	43
2.6. Bir Afişte Olması Gerekenler/Gerekmeyenler	43
3. BÖLÜM: TÜRK TİYATRO AFİŞ ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ	44
3.1. Türk Tiyatro Afişleri	44
3.1.1. Yedi Kocalı Hürmüz Afişi	44
3.1.2. PATRON Tiyatro Afişi	47
3.2. Dünya Tiyatro Afişleri	49
3.2.1. Japon Tiyatro Afişi	49
3.2.2. Amerikan Tiyatrosu	50
3.2.3. İngiliz Tiyatrosu	51
4. BÖLÜM: DEVLET TİYATROLARI İÇİN TİYATRO OYUNU AFİŞ TASARIMLARI	52
5. BÖLÜM: SONUÇ	73
KAYNAKÇA	75
ÖZGEÇMİŞ	78
İNTİHAL RAPORU	79
ETİK KURULU ONAYI	80

GÖRÜNTÜLER DİZİNİ

Görüntü 1: Adana Devlet Tiyatrosu (ADT), 2017-2018) sezonu ilk oyundan bir kare Fareler ve İnsanlar.....	1
Görüntü 2: İzmir Devlet Tiyatrosu; Sandalım Kıyıya Bağlı adlı Tiyatro Oyunu 2017.....	3
Görüntü 3: İzmir Devlet Tiyatrosu; Sandalım Kıyıya Bağlı adlı Tiyatro Oyunu 2017	3
Görüntü 4: Berkcan OKAR Gayrettepe KATS 6 Mart Pazartesi 2017 Patron Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı.....	4
Görüntü 5: KABİN Tiyatro Oyunu Afişi, Mart 2012.....	4
Görüntü 6: Reşat Nuri Güntekin 'in kaleminden Çalığışu eserinin Tiyatro Oyunu. Ankara Devlet Tiyatrosu Ekim 2013.....	5
Görüntü 7: Artı Sahne Mecidiyeköy, Ocak 2018, Ölün Bizi Ayırana Dek Tiyatro Oyunu.....	6
Görüntü 8: Lahmacun Cumhuriyeti 1963	7
Görüntü 9: İhap Hulusi Görey in 1955'te İş Bankası için yaptığı afiş tasarımı. Afiş değeri 850 Türk lirası.....	8
Görüntü 10: 1973 yılında 1. İstanbul Festivali için Mengü Ertel'in tasarladığı Festival afişi	10
Görüntü 11: Mengü Ertel'in 1984 yılında Haldun Taner'in Keşanlı Ali Destanı adlı oyunu için hazırladığı Tiyatro afişi.....	10
Görüntü 12: Mengü Ertel'in 1975 yılında tasarladığı Gol Kralı Tiyatro Oyunu Afişi.....	11
Görüntü 13: Mengü Ertel 1966 Aslan Asker Şvayk Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı.....	12
Görüntü 14: Yurdaer Altıntaş, "Eşeğin Gölgesi", Tiyatro Afişi 2016.....	14
Görüntü 15: Yurdaer Altıntaş, Akıl Uçuğu, Tiyatro Afişi 2016.....	15

Görüntü 16: Yurdaer Altıntaş Meksikalı Tiyatro Oyunu Afişi 1985.....	16
Görüntü 17: Yurdaer Altıntaş, Şairin Mektupları Tiyatro Oyunu Afişi. 1961	17
Görüntü 18: Siyah Pelerinli Adam.....	19
Görüntü 19: Türk müsün Canım tiyatro oyunu dış mekan afişi	20
Görüntü 20: Kırık Oyuncak Dükkanı Dış Mekan Afişi	21
Görüntü 21: Bütün Kadınların Kafası Karışiktır tiyatro oyunu iç mekan afişi	21
Görüntü 22: Türvak Türker İnanoğlu Sinema-Tiyatro Müzesi, İç Mekân Afişleri. 2011.....	22
Görüntü 23: Ters Köşe Tiyatro oyunu İç Mekân Afiş Tasarımı. 2011.....	22
Görüntü 24: Opel ticari afişi	23
Görüntü 25: Fiat ticari afişi	24
Görüntü 26: 1997 Gülen Gözler film afişi.....	25
Görüntü 27: The Ides of March film afişi.....	26
Görüntü 28: Organ bağışı için sosyal afiş.....	27
Görüntü 29: Yasa dışı hayvan avına karşı bir sosyal afiş	28
Görüntü 30: Sevgili Doktor Tiyatro Oyunu Afişi	29
Görüntü 31: Nehir, Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı. Ocak 2014.....	30
Görüntü 32: Ankara, MEB Şura Salonu, Fareler ve İnsanlar Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı.....	30
Görüntü 33: Mengü ERTEL, Tiyatro Afişi, Jan Dark'ın Çilesi	31
Görüntü 34: Bize Masal Anlatmayın Tiyatro Oyunu Afişi.....	32
Görüntü 35: Akli Havada Tiyatro Oyunu Afişi, Savaş Çekiç.....	33
Görüntü 36: 32. İzmir Festivali afişi	34

Görüntü 37: Henryk Tomaszewski'nin Baryleczka Oyununa Tasarladığı Afiş	35
Görüntü 38: Çok Güzel Hareketler Bunlar Tiyatro afişi	36
Görüntü 39: Eğitimde kadın erkek eşitliği afişi	37
Görüntü 40: Çehov Makinesi Tiyatro Afişi	38
Görüntü 41: Henryk Tomaszewski, "Historia" Witold Gombrowicz'in oyunu için hazırladığı afiş 1983	39
Görüntü 42: Antigone Oyunu Afiş Tasarımı	40
Görüntü 43: Altın Ejderha Tiyatro afişi	41
Görüntü 44: Hırsız Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı. Nazım Hikmet Kültürevi, 2015.....	42
Görüntü 45: Diyarbakır Devlet Tiyatrosu 7 Kocalı Hürmüz Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı	44
Görüntü 46: Tim Show Center, 7 Kocalı Hürmüz Tiyatro oyunu afiş tasarımı	45
Görüntü 47: Tiyatro İMYO 7 Kocalı Hürmüz Tiyatro oyunu afiş tasarımı..	47
Görüntü 48: Berkcan OKAR Patron Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı	47
Görüntü 49: Japan Bunraku tiyatro oyunu afişi	49
Görüntü 50: Eugene O'Neill'in 1939 da yazdığı The Iceman Cometh Oyununun Mayıs 2016 için yapılan afiş tasarımı	50
Görüntü 51: William Shakespeare'in yazdığı Macbeth oyunu Tiyatro afişi Shakespeare's Globe, Londra, İngiltere, 2014	51
Görüntü 52: Yedi Kocalı Hürmüz Uygulama Afişi 1.....	52
Görüntü 53: Taslak 1	53
Görüntü 54: Taslak 2	53
Görüntü 55: Taslak 3	53
Görüntü 56: Yedi Kocalı Hürmüz Uygulama Afişi 2	55

Görüntü 57: Taslak 1	56
Görüntü 58: Taslak 2.....	56
Görüntü 59: Yedi Kocalı Hürmüz Uygulama Afişi 3	57
Görüntü 60: Taslak 1	58
Görüntü 61: Taslak 2	58
Görüntü 62: Yedi Kocalı Hürmüz Uygulama Afişi 4.....	59
Görüntü 63: Taslak 1	60
Görüntü 64: Taslak 2	60
Görüntü 65: Yedi Kocalı Hürmüz Uygulama Afişi 5.....	61
Görüntü 66: Taslak 1	62
Görüntü 67: Taslak 2	62
Görüntü 68: Keşanlı Ali Destanı Uygulama Afişi 1	63
Görüntü 69: Taslak 1	64
Görüntü 70: Keşanlı Ali Destanı Uygulama Afişi 2	65
Görüntü 71: Taslak 1	66
Görüntü 72: Kral Lear Oyunu Afiş Tasarımı 1	67
Görüntü 73: Taslak 1	68
Görüntü 74: Taslak 2	68
Görüntü 75: Kral Lear tiyatro afişi tasarımı 2	69
Görüntü 76: Taslak 1	70
Görüntü 77: Taslak 2	70
Görüntü 78: Kral Lear tiyatro afişi tasarımı 3	71
Görüntü 79: Taslak 1	72
Görüntü 80: Taslak 2	72

1. BÖLÜM:

TÜRK TİYATROSUNDA AFİŞ

Türkçeye tiyatro terimi, İtalyanca 'teatro' kelimesiyle girmiştir. Tiyatro eserine seyirlik oyun adı da verilir. Seyirlik oyununu diğer türlerden ayıran özellik, bir kalabalık önünde ve hareket halinde gösterilmesidir (Çalışlar, 1995 [20.07.2017]).

Tiyatro eserleri, olayları oluş halinde gösterebilen eserlerdir ve buna drama denir. Tiyatro eserlerinde olaylar yazarın ağzından değil, eserin kahramanları tarafından söylenir ve uygulanır.

Görüntü 1: Adana Devlet Tiyatrosu (ADT), 2017-2018) Fareler ve İnsanlar
(<http://www.devtiyatro.gov.tr/programlar-sehirler-adana-detay-fareler-ve-insanlar-hakkinda.html>)

1.1.Devlet Tiyatroları

Cumhuriyetin ilanından önce Türk Tiyatrosunun gelişimi için çaba sarf edilmiş, ancak maddi yetersizlikler sebebiyle fazla ilerleme kaydedilememiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra Mustafa Kemal Atatürk'ün sanatın her dalında gelişimi desteklemesi ile birlikte, Türk tiyatrosunda da hızla ilerleme kaydedilmeye başlanmıştır.

Atatürk, Bağımsızlık Savaşı'nın kazanılmasından sonra yeni Türkiye Cumhuriyeti'ni kurarken sanata ve özellikle tiyatroya büyük önem vermiştir. 1930 yılında, Ankara'da verilen bir Darülbeyti temsilinden sonra kabul ettiği sanatçılar yanında devlet ileri gelenlerine söylediği "Efendiler... Hepiniz mebus olabilirsiniz... Vekil olabilirsiniz... Hatta Reisicumhur olabilirsiniz... Fakat sanatkar olamazsınız... Hayatlarını büyük bir sanata vakfeden bu çocukları sevelim" özdeyişi Atatürk'ün tiyatro sanatına verdiği değerin göstergesidir (Suner, 1995, s.1).

Atatürk'ün her alanda olduğu gibi tiyatrodaki da sağlam görüşleri sonucunda, daha Cumhuriyetin ilk yılında tiyatronun bir kamu hizmeti olduğu korunması, desteklenmesi kararı verilmiştir (And, Metin, 1992).

Devlet Konservatuvarı Tatbikat Sahnesi veya kısaca Tatbikat Sahnesi, Türkiye'de yenilikçi tiyatro anlayışının gelişmesinde çok önemli etkileri olan bir tiyatro topluluğudur. 1940 yılında Devlet Konservatuvarı'na bağlı olarak kurulmuş, ancak 1949 yılında Devlet Tiyatrolarının kurulması ile birlikte kapanmıştır.

10 Haziran 1949 ilk Devlet Tiyatrosu Devlet Tiyatro ve Operası adıyla kurulmuştur. Bu tarihten itibaren, Devlet Tiyatrosu Kuruluş Kanunu'nun çıkışı ile birlikte, Tatbikat Sahnesinin çalışmalarını Devlet Tiyatroları sürdürdü. 10 Haziran 1949 günü çıkarılan Devlet Tiyatro ve Operası'nın Kuruluş Yasası, 16 Haziran'da yürürlüğe girdi ve 1 Ekim 1949 akşamı Cevat Fehmi Başkut'un "Küçük Şehir" ve Johann Wolfgang von Goethe'nin "Faust" adlı oyunları ile açıldı (DTGM, 1949).

Görüntü 2, Görüntü 3: İzmir Devlet Tiyatrosu; Sandalım Kıyıya Bağlı adlı Tiyatro Oyunu 2017 (<http://www.devtiyatro.gov.tr/media/uploads/oyunlar/foto/4759/15090235662016320176-b.png>)

1.2. Örnekleri İle Türk Tiyatro Afişleri

Afiş veya poster Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre; "bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, kalabalığın görebileceği yere asılmış, genellikle resimli duvar ilanı, ası" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, Afiş).

Tiyatro afişinin amacı sahnelenecek olan oyunun adını, yerini, zamanını, gösteride rolü olan oyuncularını, yönetmeni ve bilet fiyatını herkesin görebileceği bir yere asılarak, hedef kitleye en iyi şekilde duyurmaktır.

Bir tiyatro afişinde; oyunun adı, tiyatro salonunun adı, tarih, adres, yazar, yöneten ve oyuncu isimleri bulunur. Tasarımda isteğe bağlı olarak oyunla ilişkilendirilebilecek görsel (fotoğraf, illüstrasyon, vb.) kullanılabilir. Görüntü 4, 5, 6 ve 7 bunlara örnektir. İlerleyen bölümlerde afişler uygulama yöntemlerine göre değerlendirilecektir.

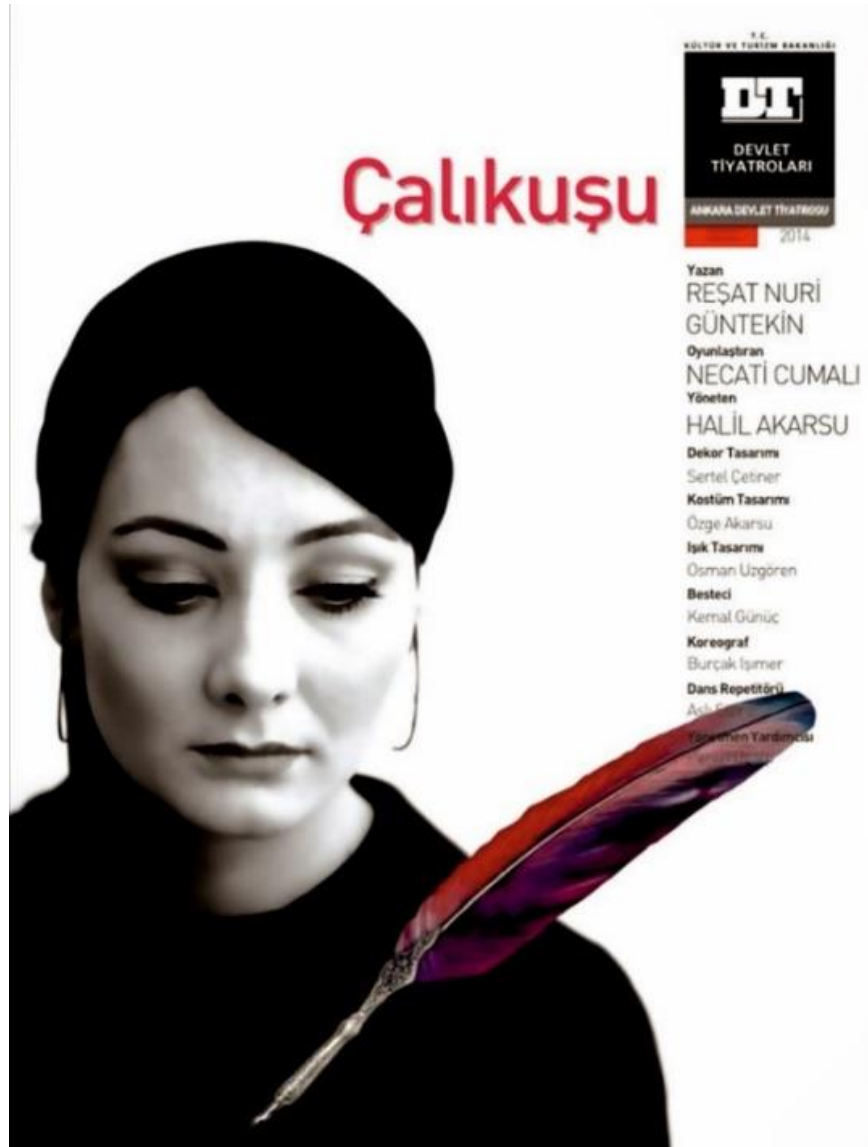
Tiyatro afişleri sadece bir bilgilendirme yüzeyi olmakla beraber aynı zamanda grafik tasarım alanının sanatsal olarak ele alınan en etkin alanıdır. Tıpkı sinema afişlerinde olduğu gibi bir öyküye bağlı olan bu afişlerde oyun hakkında ipuçları veren görseller ya da oyundan alınmış sahneler betimlenmektedir (E. Aygenç, Kişisel iletişim, 2014).

Görüntü 4: Gayrettepe KATS 6 Mart Pazartesi 2017 PATRON oyunu afişi.
(<http://www.tiyatrodunyasi.com/wp-content/uploads/2017/02/Patron-Afis.jpg>)

Görüntü 5: KABİN Tiyatro Oyunu Afişi, Mart 2012.
(<http://www.mimesis-dergi.org/2013/03/craft-tiyatro-mart-programi/>)

Görüntü 6: Çalikuşu eserinin Tiyatro Oyunu afişi Ankara Devlet Tiyatrosu Ekim 2013 (<http://www.devtyatro.gov.tr/media/uploads/oyunlar/afis/3027/1382550515638676908-b.png>)

Siyah ve beyaz renklerin ağırlıklı olduğu afişin tasarımında 2 fotografik görsel bulunmaktadır. Düz beyaz arka plan üzerine siyah beyaz yerleştirilen kadın figürü arka plan ile zıtlık yaratıp öne çıkartılmıştır. Aynı şekilde kuş tüyü figürü de kırmızı renkte olduğu için siyah beyaz afişte öne çıkmıştır. Çalikuşu yazı ögesi, D.T. logosu ve oyunun rejisinin oluşturduğu yazı ögesi topluluğu afişin sağ üst kısmındaki boşluğa yerleştirilerek afiş bütününde bir simetri yakalanmış ancak, kuş tüyü figürünün üzerine gelen yazılar okunurluğunu kaybetmiştir.

Görüntü 7: Artı Sahne Mecidiyeköy, Ocak 2018, Ölün Bizi Ayırana Dek Tiyatro Oyunu.
(<https://www.dirensanat.com/2018/01/22/arti-sahne-mecidiyekoyde-tiyatro/>)

1.2.1. Türk Tiyatro Afişi Tarihsel Süreç

Türkiye'de ilk afiş örnekleri Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında görülmeye başlanmıştır. Bu afişler o dönemlerdeki imkânsızlıklar sebebi ile genellikle yazı ağırlıklı tasarımlara sahiptir. Afişler genellikle tiyatro ve ürün tanıtımları için tasarlanıyor ve tiyatro, dükkân vitrinleri vb. gibi alanlara asılıyorlardı.

Görüntü 8: Lahmacun Cumhuriyeti 1963
(<https://www.pingudumuzayede.com/urun/446126/tiyatro>)

1927'de Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi'nde ilk afiş atölyesi açıldı. Sanayi-i Nefise Mektebi'nin 1926'da "Güzel Sanatlar Akademisi" adını almasından sonra, Müdür Namık İsmail Bey tarafından 1927 yılında "Afiş Atölyesi" adı altında kurulan birim, Türkiye'de grafik tasarım eğitimi veren en eski bölümdür (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi İnternet Sitesi, [21.06.2017]). Mithat Özar'ın katkılarıyla 1930-1945 yılları arasında Fransız estetik akımı Türkiye'deki afiş tasarımı anlayışının gelişmesinde oldukça yönlendirici olmuştur. 1950'li yılların sonunda afiş

tasarımında konu ve içerik önem kazanmaya başlamıştır. Basım tekniklerinin gelişmesi, reklam ajanslarının kurulmaya başlaması ve gitgide çoğalması ile birlikte Türkiye'de afiş tasarımının gelişimi hız kazandı. Türk afiş tasarımcıları uluslararası yarışmalara katılarak birçok ödül aldı, afiş sergileri açılmaya başlandı ve afişe verilen değer artmaya başladı. Günümüzde halen geçmişe ait nadir afişler açık artırmalarda yüksek fiyatlara satılmaktadır.

İhap Hulusi Cumhuriyet Döneminde en çok tanınan ve çok sayıda grafik tasarım ürünü veren bir sanatçıdır (Tepecik, 2002. s. 73).

Görüntü 9 : İhap Hulusi Görey in 1955'te İş Bankası için yaptığı afiş tasarımı.
(https://www.entelist.com/323-thickbox_default/afis-is-bankasi-1955-ihap-hulusi-100-x-70-cm.jpg)

1.2.2. Türk Tiyatrosu Afiş Tasarımcıları ve Afiş Örnekleri

Cumhuriyetin ilanından günümüze tiyatro afişi tasarımında büyük başarılarla imza atarak, bu başarıları ile hem ülkemizde hem de yurtdışında adını sıkça duyurmuş tiyatro afişi tasarımcıları bulunmaktadır.

Özenle tasarladıkları afişler sayesinde hem afiş tasarımı ve tiyatro afişi tasarımı alanlarında öncülük edip gelecek nesillere örnek olmuş hem de ülkemizde afiş tasarımına gösterilen değerin artmasını sağlamışlardır.

1.2.2.1. Mengü ERTEL

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitiren Ertel, bir süre filmler ve tiyatro eserleri için dekorlar hazırlamıştır. Türk tiyatrocusu, yönetmen, oyuncu ve yapımcı Muhsin Ertuğrul'un yüreklendirmesiyle 1959'dan sonra Tiyatro afişleri yapmaya başladı (Orman, 18.03.2008, [10.07.2017]).

1966'dan başlayarak dünyanın çeşitli kentlerindeki uluslararası afiş sergilerine ve bienallere katıldı. Münih, Amsterdam ve Varşova müzelerinde afişleri bulunmaktadır. Özellikle de tiyatro ve sinema afişleri dalında etkinlik gösteren sanatçı çalışmalarında, afişin iletişimsel yönü ve estetik değerlerine önem vermiştir (Çavdar, 14.06.2007, [10.07.2017]).

İlk kişisel tiyatro afişleri sergisi 1969 tarihinde İstanbul'da bulunan Türk Alman Kültür Merkezi'nde açıldı. Sonrasında yurtiçi ve yurtdışında birçok kişisel afiş sergisi açtı. 1973 yılında 1. İstanbul Festivali'nin afişini Mengü Ertel hazırlamıştı. 150'den fazla tiyatro afişi tasarlayan Mengü Ertel'in afişlerinin birçoğu uluslararası sergilerde yer alıp ödüller kazandı.

Bizans dönemi mozaiklerinden esinlenen afişte, İstanbul'un kültürel çeşitliğine gönderme yapılmıştır. Mavi ile boğaz, yeşil ile camilerin silüetleri, sıcak tonlar ile ise güneş ve gökyüzü betimlenmiştir. "İstanbul Festivali" tipografik öge afişin altın oran kuralı dikkate alınarak yerleştirilmiştir. Başlık kırmızı renkte kullanılarak güneşle bir denge sağlamaktadır. Tırnaklı bir karakter seçilmiş olması okunma sorununu ortadan kaldırmaktadır (Köksal, 2014).

Görüntü 10: 1973 yılında 1. İstanbul Festivali için Mengü Ertel'in tasarladığı Festival afişi.
(<http://www.photoshopmagazin.com/images/sources/6/65504/1832008144752.jpg>)

1973 yılında Dr. Nejat F. Eczacıbaşı önderliğinde kurulan İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın kuruluş amacı kültür ve sanat çalışmalarının en iyi örneklerini sunmaktır.

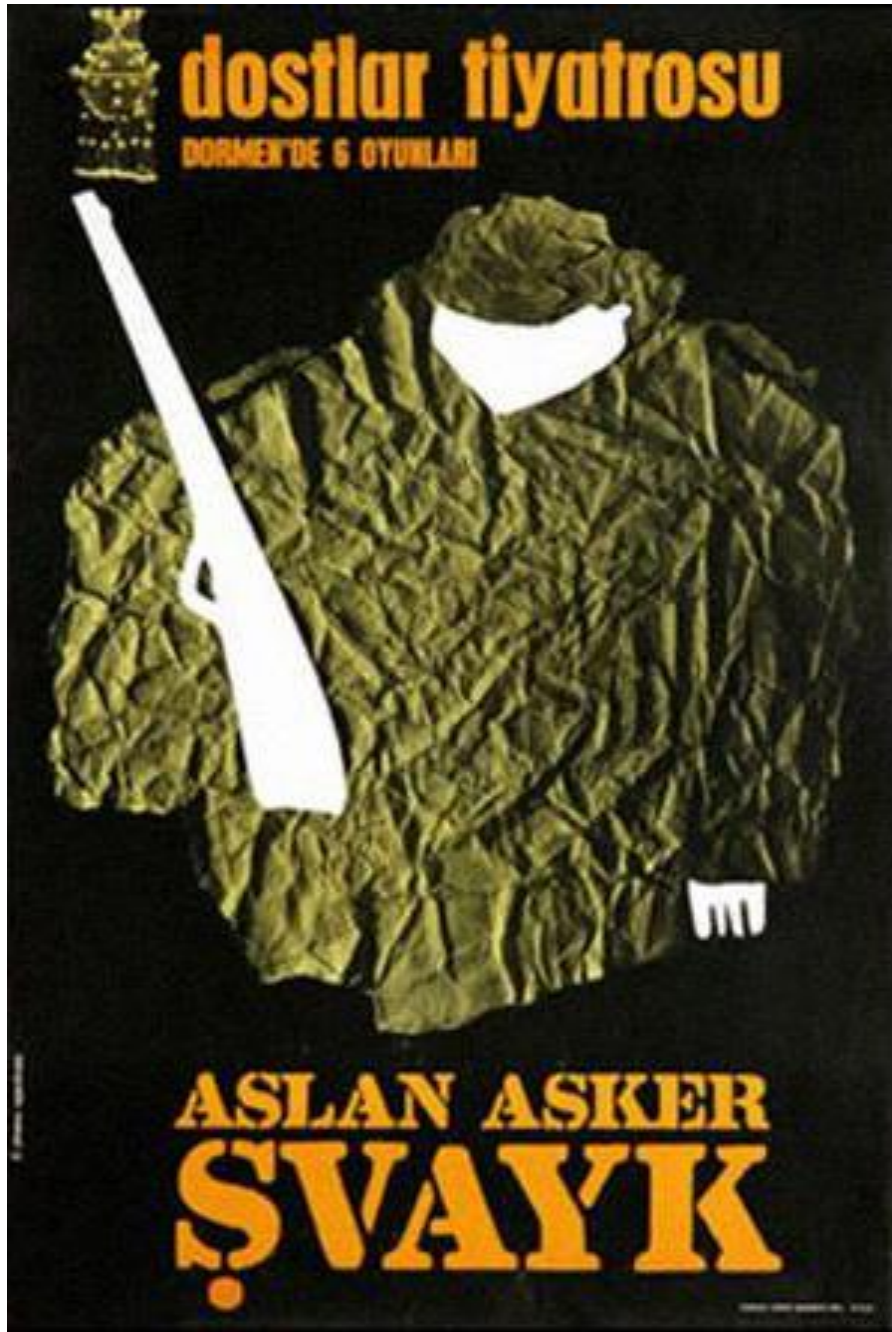
Görüntü: 11: Mengü Ertel'in 1984 yılında Haldun Taner'in Keşanlı Ali Destanı adlı oyunu için hazırladığı Tiyatro afişi.
(<http://gmk.org.tr/uploads/news/image-14457301521615941578.jpg>)

Afişte yer alan Keşanlı Ali karakterine uygulanan illüstrasyonla lekesel bir vurgu yapılmıştır. Afiş üzerindeki boşluğu doldurarak kompozisyonu tamamlayan Keşanlı Ali tipografik ögesi Mengü Ertel tarafında el ile yazılmıştır. İllüstrasyon oyunda Keşanlı Ali'nin kostümü için çizim olarak değerlendirilmiştir (Köksal, 2014).

Görüntü 12: Mengü Ertel'in 1975 yılında tasarladığı Gol Kralı Tiyatro Oyunu Afişi
<https://pbs.twimg.com/media/DYZKcR8V4AE9937.jpg>

Mengü Ertel tarafından tasarlanan 'Gol Kralı' oyun afişinde yine akılda kalan bir imge ile okunaklı bir tipografi kullanılmıştır. Ertel'in afişlerinde gözlenen en önemli özellik yazı ile görüntü ögesinin oldukça dengeli kurgulanmasıdır.

Görüntü 13: Mengü Ertel 1966 Aslan Asker Şvayk Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı.
(http://www.photoshopmagazin.com/paylasim/3315/mengu_ertel.html)

Ertel'e ait tipografik ögesi ile dikkat çekici başka bir çalışma da 'Aslan Asker Şvayk'tır. Kullanılan yazı karakteri askeri bir duygu yaratması için şablon yazı olarak kullanılmıştır. Çok sayıda ödül kazanmış olan Mengü Ertel 1998 yılında, devlet sanatçısı unvanını aldı.

1.2.2.2. Yurdaer ALTINTAŞ

1957 de Güzel Sanatlar Akademisi afiş atölyesinden mezun olan Yurdaer Altıntaş. 1964 de İstanbul'da ilk kişisel sergisini açarak ilk Türk Grafik Tasarım Sergisini gerçekleştirmiş oldu. Bu sergi aynı zamanda ilk Türk Grafik Tasarım Sergisi olarak tarihe geçti. 1965 yılında Alman dergisi olan Gebraucshgraphik 'de işlerinin yayınlanmasının ardından bir dış yayında tasarımları yer alan ilk Türk grafik tasarımcı olmuştur. 1968'de Türk grafik sanatçıları Derneğinin kurulmasına öncülük etmiştir. Afişleri Varşova Ulusal Müzesi'nde, Wilanow Afiş Müzesi'nde ve Washington Kongre Kitaplığında yer almaktadır. (Altıntaş, Yurdaer Altıntaş kişisel web sitesi, [06.07.2017]).

Yurdaer Altıntaş tiyatro ve sinema afişleri düzenleyen ve tasarlayan uluslararası üne sahip bir Türk grafik tasarımcıdır. Yurtiçinde ve yurtdışında birçok kişisel sergi açtı ve birçok karma sergiye katıldı, aynı zamanda çalışmaları birçok ülkedeki bienallere ve trienallere kabul edildi.

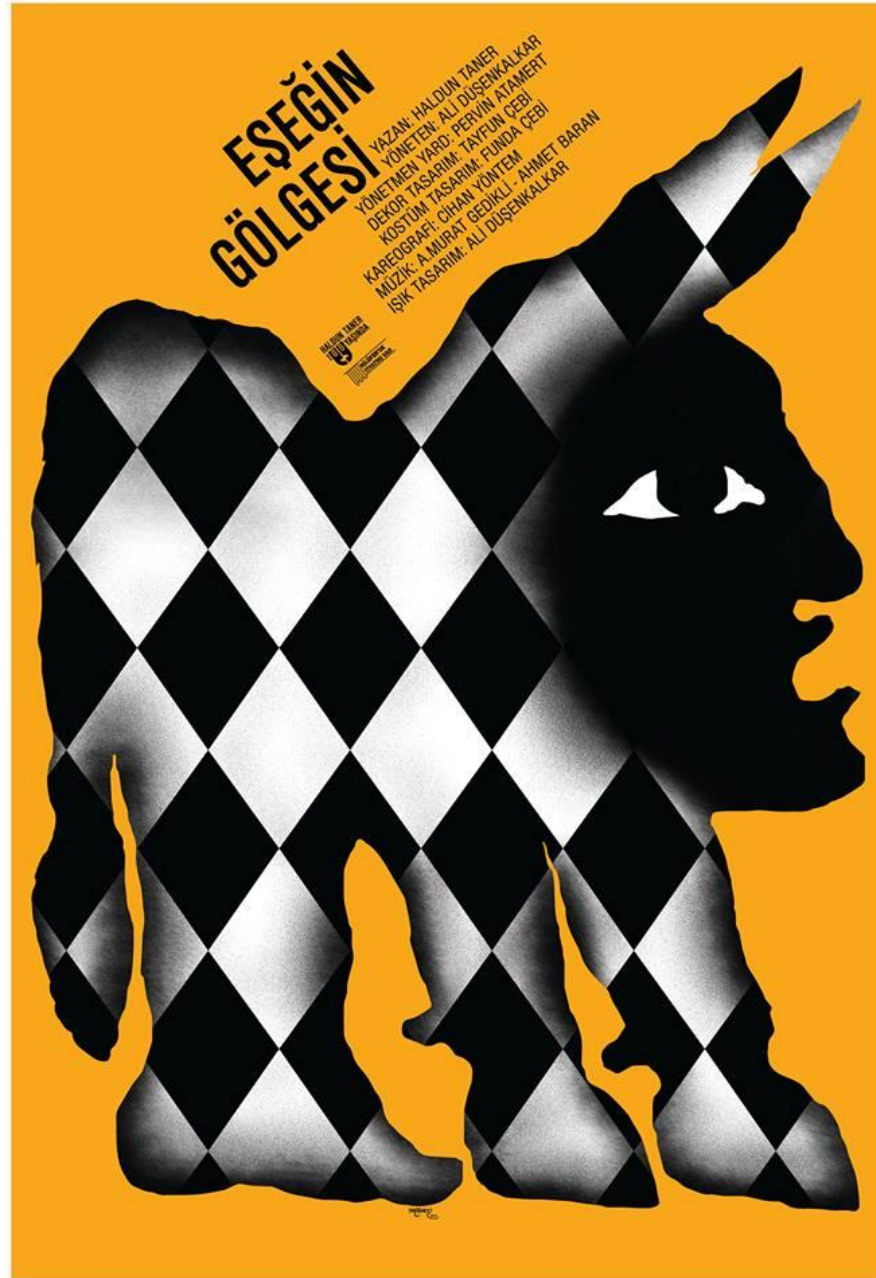
60. yaş günü nedeniyle dünyadan seçtiği tasarımcılara çağrıda bulunarak 1995 yılında İstanbul'da uluslararası çağrılı afiş sergisi düzenledi (Uçak, 07.30.2015).

2004 yılında Türk grafik tasarımına yapmış olduğu katkılardan dolayı ICOGRADA (International Council of Graphic Design Associations) tarafından, Başarı Ödülü ile ödüllendirildi (Altıntaş, Y. [06.07.2017]).

Günümüzde grafik tasarım alanında çalışmaya devam eden Yurdaer Altıntaş'ın 2011 yılında, 60 yıllık çalışmaları ve eserleri TÜYAP 21. Uluslararası Sanat Fuar'ında sergilenmiş ve Sanatçı Onur Ödülü Yurdaer Altıntaş'a verilmiştir.

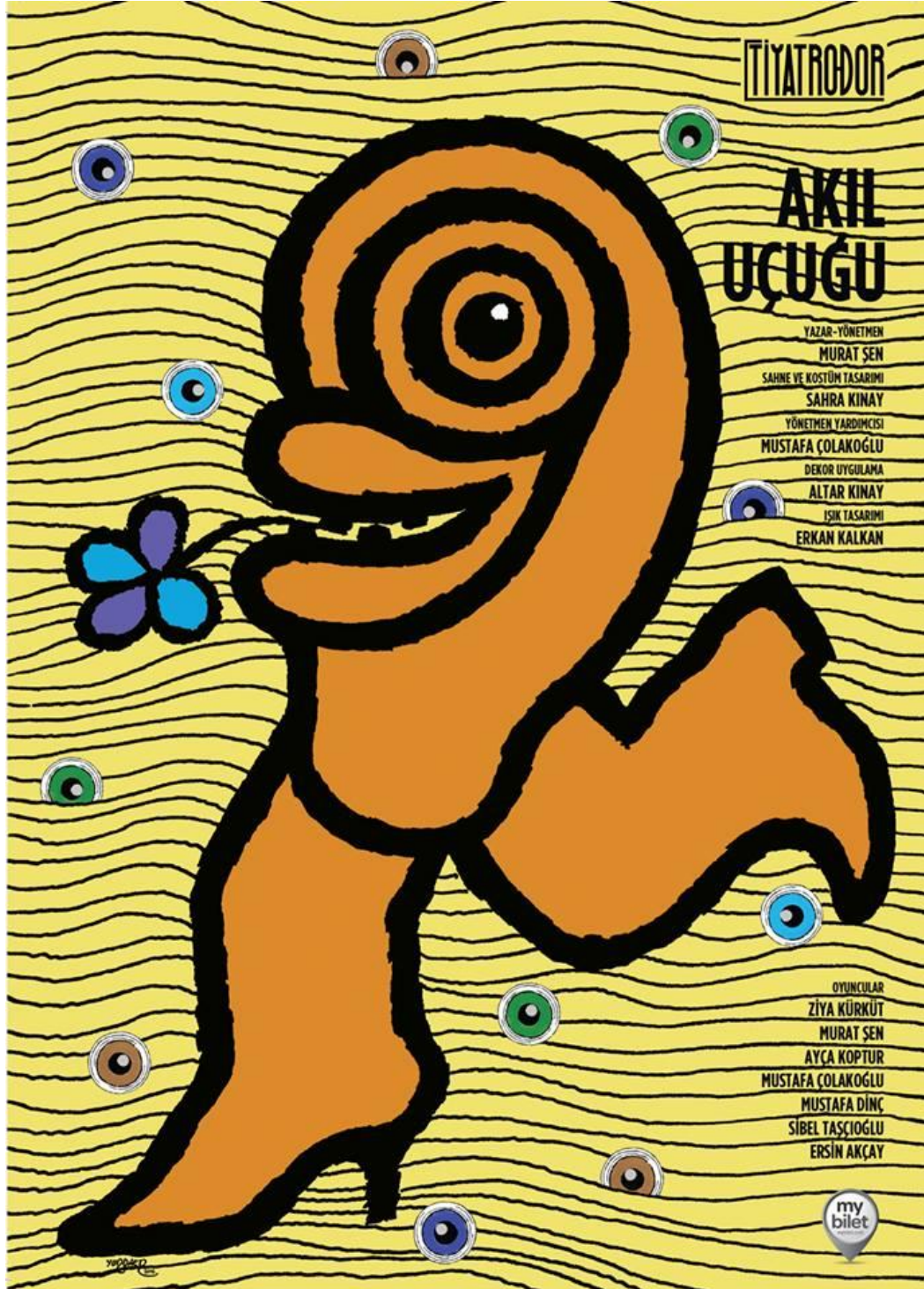
2016 yılında ise Türk tasarımına yaptığı katkılar nedeniyle Yurdaer Altıntaş'a Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanı tarafından Türk Tasarım Danışma Konseyi'nin Onur Ödülü verilmiştir.

Hayatı boyunca büyük başarılarla imza atmış ve ödülleri kazanmış Türk tasarımcı kendi atölyesinde çalışmalarını serbest olarak sürdürmeye devam etmektedir. Aşağıda Yurdaer Altıntaş'ın yapmış olduğu bazı tiyatro afişleri yer almaktadır.

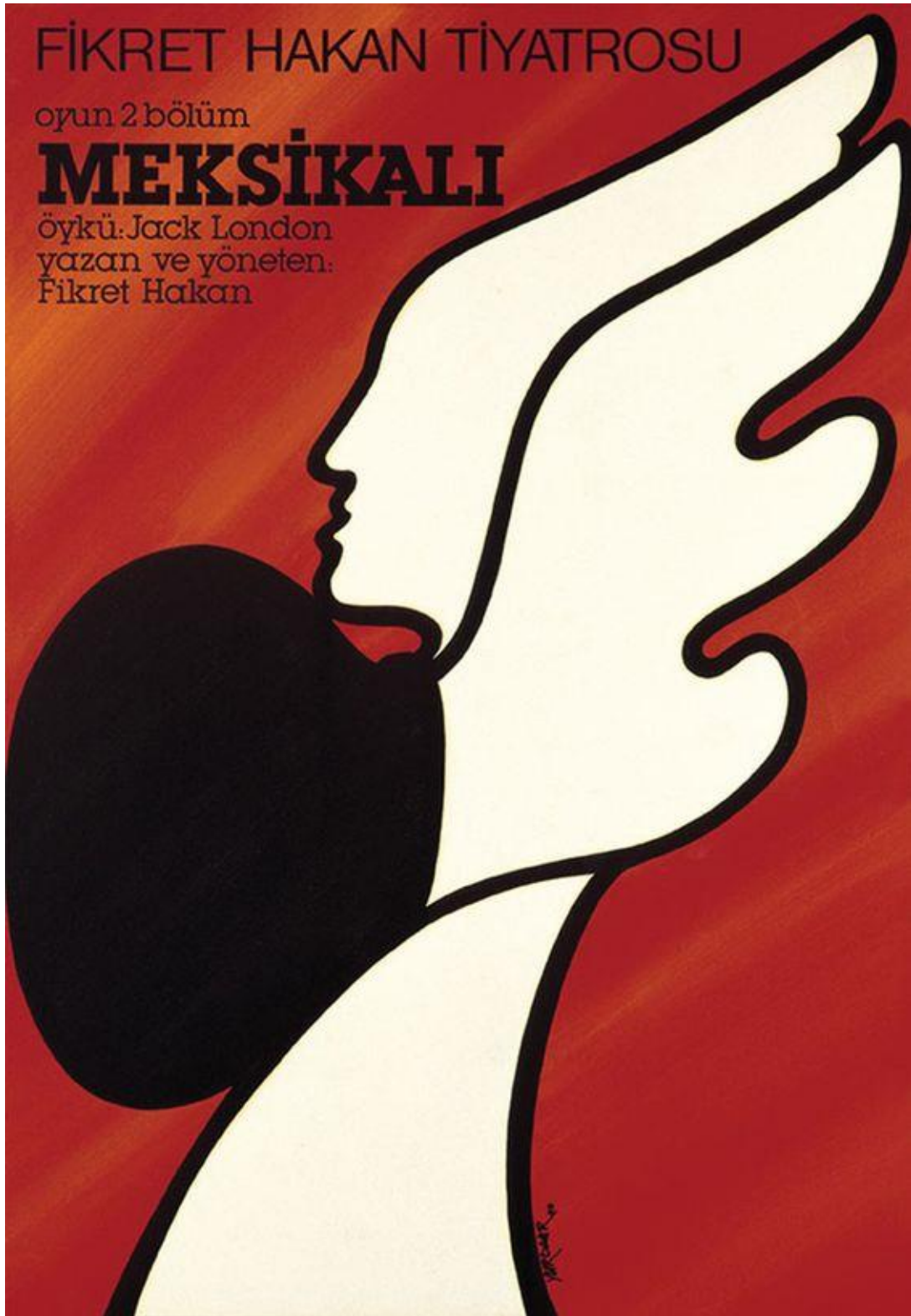
Görüntü 14: Yurdaer Altıntaş, "Eşegin Gölgesi", Tiyatro Afişi 2016.
(<https://www.facebook.com/YurdaerAltintas/photos/pcb.10152988503021491/10152988500246491/?type=3&theater>)

Kullanılan görsel afişin akılda kalmasını sağlarken, afişin yazı ögesi sayfaya çapraz yerleştirilerek tasarıma bir dinamik kazandırmaktadır (Görüntü 14).

Görüntü 15: Yurdaer Altıntaş, Akıl Uçuğu, Tiyatro Afişi 2016
https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQQ8U3fyetq-uxtyjNJI4mQ7_pqsDyt440gWVX5KR93BQCgat3

Yurdaer Altıntaş'ın afişlerindeki ortak özelliklerden bir tanesi kendine has yorumuyla ürettiği çok etkili akılda kalıcı illüstrasyonlarıdır. Yazı ikinci plandadır (Görüntü 15,16 ve 17).

Görüntü 16: Yurdaer Altıntaş Meksikalı Tiyatro Oyunu Afişi 1985
(<http://yurdaer.isikun.edu.tr/wp-content/uploads/2015/03/cec4d6ffb7897d0df720f9e85271d6ce-306x410.jpg>)

Görüntü 17: Yurdaer Altıntaş, Şairin Mektupları Tiyatro Oyunu Afişi. 1961.
 (<http://gmk.org.tr/uploads/news/file-1446644933268800821.pdf>)

2. BÖLÜM:

TİYATRO AFİŞ TASARIMI VE TASARIM SORUNLARI

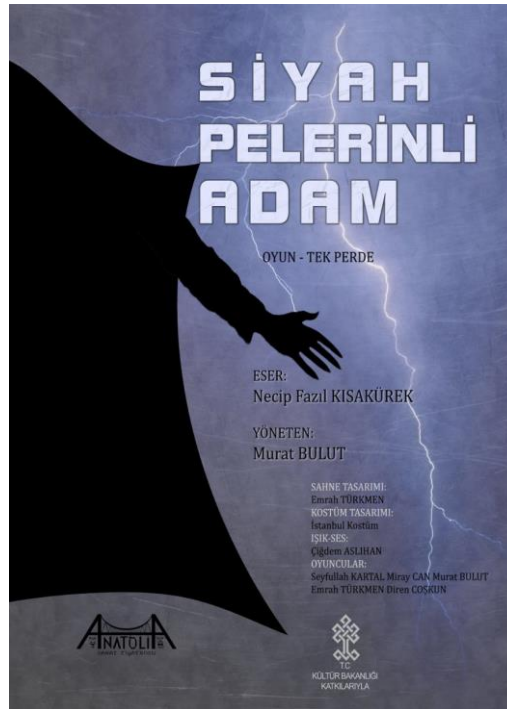
Tiyatro; ulaşabildiği kitlelerin üzerinde bıraktığı etkiler ve topluma sağladığı katkılar açısından çok eski ve değerli bir sanat dalıdır. Bu önemli sanat dalının kitlelere duyurulmasındaki önemli iletişim aracı, tiyatro gösterilerinin çok eski dönemlerinden günümüze dek halka duyurulması görevini yerine getirebilmek için en sık kullanılan yöntem tiyatro afiştir. Tasarlanan bu grafik ürün iki estetik açıdan ve iletişim aracı olarak iki işleve sahip olmalıdır.

Sergilenecek olan bir tiyatro oyununun duyurusunu yapmak amacı ile halkın beğenisine sunulan bu tiyatro afişlerinin tasarımı, tasarım sürecinde uygulanan teknikler ve uyulması gereken tasarım kuralları çok önemlidir.

2.1. Göstergebilim Açısından Afiş

Kendisi dışındaki bir şeyi işaret eden, temsil eden, onun yerini alabilen ve temsil ettiği nesne, görüntü veya olgular gibi yorumlanabilen her şeye gösterge denir (E. Aygenç, Kişisel iletişim, 2014).

Göstergeler gösteren ve gösterilen olmak üzere ikiye ayrılır. Resim, nesne, işaret gibi, bir fikri veya unsuru görsel olarak temsil eden görüntüler veya tasarımların kendisine gösteren denir. Bir görüntü veya resim kişiye bir fikri, olayı veya nesneyi temsil ediyor ve düşündürüyorsa buna gösterilen denir (Yıldız, 2007, s. 502).

Görüntü 18: Siyah Pelerinli Adam
(<http://www.ulukanal.com/images/galeri/9176380.jpg>)

Görüntü 18’te bulunan fırtınalı hava ve siyah pelerinli adam silueti gösteren, bu görsellerin verdiği mesaj oyunun korku tiyatrosu olması ve oyunun adına yapılan gönderme ise gösterilendir.

Göstergebilim veya diğer adıyla semiyotik, işaretler bilimidir. Göstergelerin yorumlanmasını ve üretilmesini sağlayan, işaretleri anlama ve çözümleme sürecindeki tüm faktörleri sistemli bir şekilde inceleyen bilim dalıdır. Göstergebilim iletişim için kullanılan bütün verileri kapsayabilir (E. Aygenç, Kişisel iletişim, 2014).

İnsanların iletişim kurmak için kullandığı doğal diller, alfabeler, jestler, mimikler, semboller, görme engellilerin kullandığı alfabeler, işitme engellilerin kullandığı işaret dili, trafik ışıkları, tabelalar, şehrin ulaşım yolları yapısı, bütün grafik tasarım ürünleri, tiyatro oyunu, müzik yapıtı, edebi eserler vb. Göstergebilimin inceleme alanına girebilir. Aynı zamanda insanla insan ve insanla doğa arasındaki etkileşimi açıklayıp, bu amaçla tutarlı ve sade bir kuram oluşturmak göstergebilimin alanına girer (E. Aygenç, Kişisel iletişim, 2014).

2.2 Afiş Çeşitleri

Afiş, reklam ya da propaganda yapmak, bir oyun, sergi, ürün ve benzerlerini duyurmak için kullanılır. Başlarda küçük boyutlu olup, kitap resimlerini, basın bültenlerini andıran afiş, modern sanat anlayışıyla beraber kendi estetiğini oluşturmuştur.

2.2.1. Sergilendikleri Alanlara Göre Afiş Çeşitleri

Afişler tasarım aşamasında sergilendikleri alanlara göre, dış mekân afişleri ve iç mekân afişleri olarak ikiye ayrılır.

2.2.1.1. Dış Mekân Afişleri

Genel olarak büyük boyutlarda tasarlanarak binaların dış cephelerine, otobüs, kamyon gibi büyük taşıtların üzerlerine, duraklar ve reklam panoları gibi geniş yüzeylere asılırlar. İç mekân afişlerine göre daha fazla dikkat çeker ve istenilen mesajı daha geniş bir kitleye iletebilirler. Fakat izlenme ve kişi tarafından incelenme süreleri iç mekân afişlerinden azdır. Bu sebeple dış mekân afişlerinin tasarımında daha az yazı daha çok görsel kullanılır (Görüntü 19,20).

Görüntü 19: Türk müsün Canım tiyatro oyunu dış mekân afişi
(http://www.butiyatro.com/yahoo_site_admin/assets/images/TMC_REK_1.1875452_std.JPG)

Görüntü 20: Kırık Oyuncak Dükkânı Dış Mekân Afişi

(https://www.kadinlarkulubu.com/forum/attachments/10931596_646698238789022_7110616449592866065_o-jpg.1368749/)

2.2.1.2. İç Mekân Afişleri

Dış mekân afişlerinin aksine uzun süre izlenebilen bu afişler, salon, koridor, bina içi ilanları, duyuru panoları, vb. pek çok yere asılabilirler. Kişi tarafından daha uzun süre ve dikkatlice incelenebildiği için, tasarımı dış mekân afişlerinden farklıdır. Genel olarak tasarımın içinde daha açıklayıcı yazılar ve daha detaylı görseller kullanılır (Görüntü 21,22 ve 23).

Görüntü 21: Bütün Kadınların Kafası Karışık tiyatro oyunu iç mekân afişi

(<http://www.birajans.com/wp-content/uploads/2017/11/AYSA-ORGAN%C4%B0ZASYON-2016.jpg>)

Görüntü 22: Türvak Türker İnanoğlu Sinema-Tiyatro Müzesi, İç Mekân Afişleri. 2011.
(<http://sinemabultenleri.blogcu.com/turvak-turker-inanoglu-vakfi-sinema-tiyatro-muzesi/9782944>)

Görüntü 23: Ters Köşe Tiyatro oyunu İç Mekân Afiş Tasarımı. 2011.
(<https://www.magazinkolik.com/seyirciyi-ters-kose-yatiran-oyun-53419h.htm>)

2.2.2. İçeriklerine Göre Afiş Çeşitleri

- Afiş türlerini içeriklerine göre üçe ayırabiliriz.
- Ticari Afişler (Advertising)
- Kültürel Afişler (Culture)
- Sosyal Afişler (Social)

2.2.2.1. Ticari Afişler

Bir ürün ya da hizmeti tanıtarak halkı yönlendirmek ve etkilemek için hazırlanan afişlerdir. Turizm, moda, gıda, kurumsal vb. alanlarında yapılmış afişler bunlara örnektir.

Görüntü 24: Opel ticari afişi

(<https://i.pinimg.com/originals/43/5a/82/435a820089f44c36d236bf4f8e98f111.jpg>)

3YIL
150.000 Km
GARANTİ

Ö.T.V.

farkını

Ö.D.M.

Ekim sonuna kadar hayalinizdeki Fiat Fiorino'yu alın,
hem ÖTV farkını hem de ilk taksitini biz ödeyelim.
Hemen bir Fiat showroom'una uğrayın,
bu çifte fırsatı kaçırmayın.

**Üstelik
%0 faiz!**

FIAT

Facebook.com/fiatturkiye
Twitter.com/fiat_tr

Göknur Menekci - 444 22 55 - www.fiat.com.tr

"İlk Taksit Bizden" Kampanyası, aylık taksit tutarı 650 TL'ye kadar olan eşit ödeme planlı krediler içindir. İlk taksit ödemesi nakit indirimine dönüştürülemez. Kredilerde tüm yasal vergiler dahil 520 TL dosya masrafı alınır. Fiat Finans önceden haber vermeksizin kampanya koşullarında değişiklik yapma hakkına sahiptir.

GÖKER OTOMOTİV

Kışla Cad. No:118 Bereç Gaziosmanpaşa / İSTANBUL
Tel (0212) 614 03 82 - www.gokeroto.com

Görüntü 25: Fiat ticari afişi

(http://www.hurriyetilani.com/images/fiat_goker_otomotiv_ticari_reklam_ornegi.jpg)

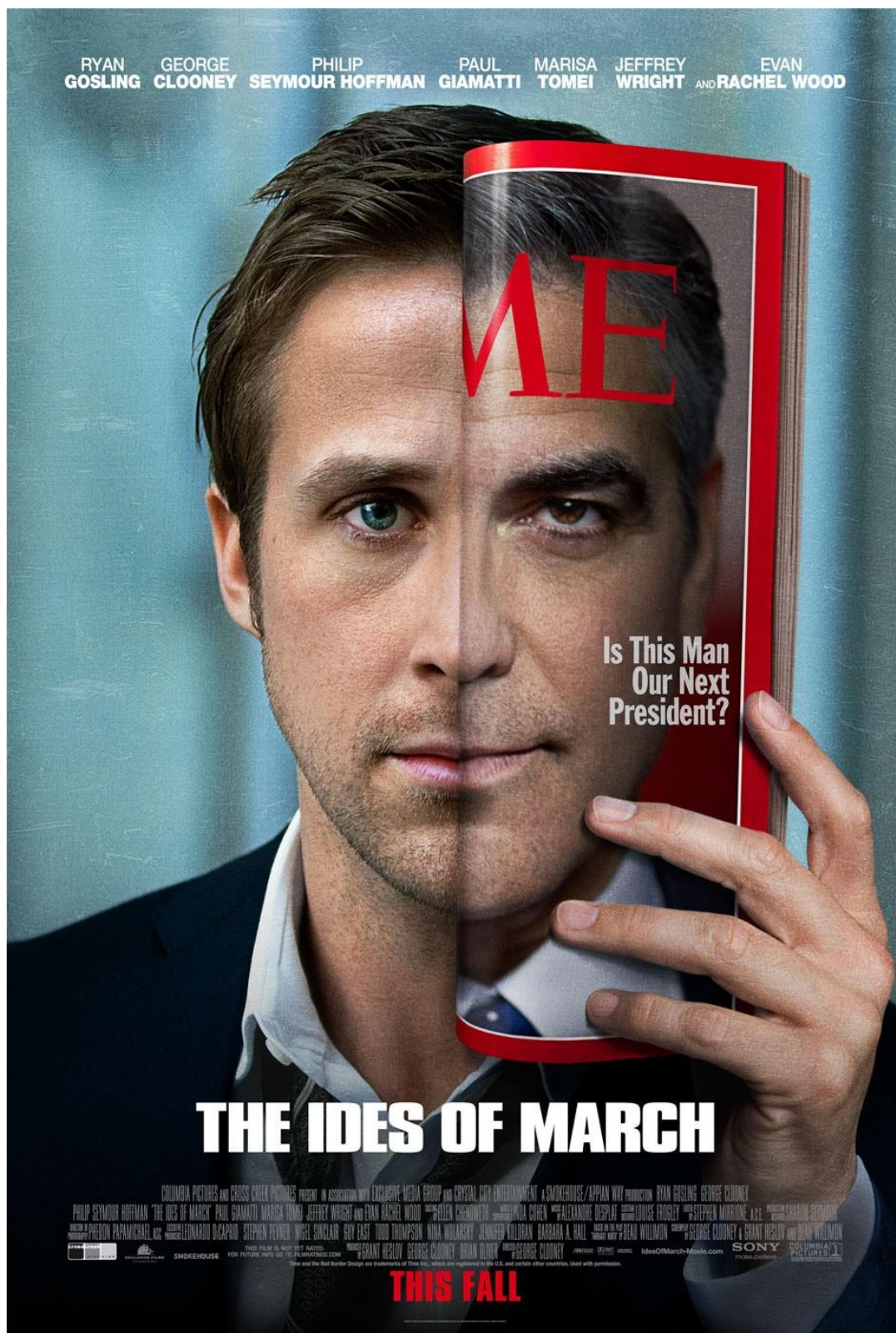
2.2.2.2. Kültürel Afişler

Kültür ve sanat ile ilgili konuları içeren afişlerdir. Tiyatro, sergi, konser, film, festival, arkeoloji, müze, vb. için yapılmış afişler bunlara örnektir.

Görüntü 26: 1977 Gülen Gözler film afişi

(https://upload.wikimedia.org/wikipedia/tr/7/77/G%C3%BClen_G%C3%B6zler.jpg)

Görüntü 27: The Ides of March film afişi
(http://www.impawards.com/2011/posters/ides_of_march.jpg)

2.2.2.3. Sosyal Afişler

Uyarıcı, eğitici belirli bir düşünceyi kitlelere tanıtan ve aktaran afişlerdir. Eğitim, protesto, provokatif, bağış etkinlikleri, çevre koruma, siyaset alanları için yapılmış afişler bunlara örnektir.

Görüntü 28: Organ bağışı için sosyal afiş.

(<https://i.pinimg.com/originals/2b/c7/1c/2bc71c7c094005984bf250d9f194fff1.jpg>)

Görüntü 29: Yasa dışı hayvan avına karşı bir sosyal afiş
(<https://i.pinimg.com/originals/99/a0/e4/99a0e4afcde7eec32b0acd20121b3bba.jpg>)

Görüntü 31: Nehir, Tiyatro Oyunu Afış Tasarımı. Ocak 2014.
(<http://etkinlikdenizli.com/sanat/nehir-tiyatro-oyunu-elestirisi-denizli-gosterisi/>)

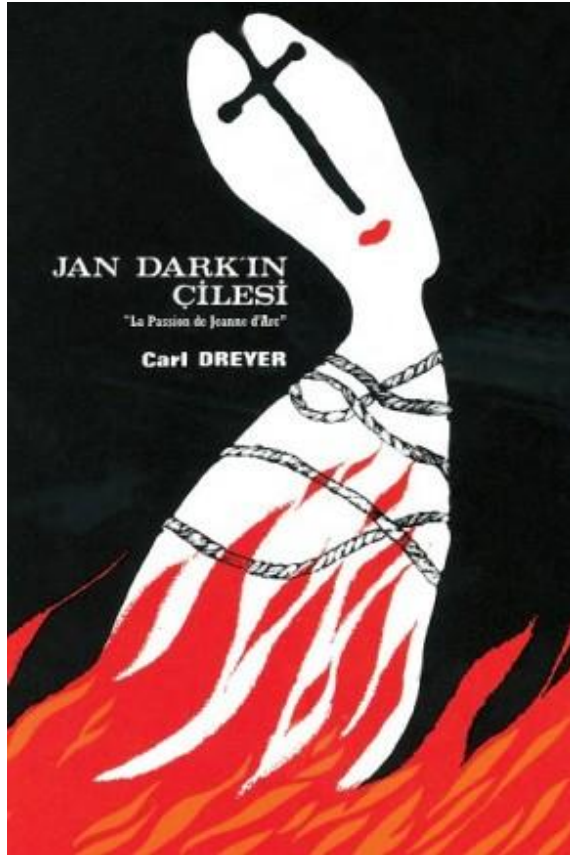
Görüntü 32: Ankara, MEB Şura Salonu, Fareler ve İnsanlar Tiyatro Oyunu Afış Tasarımı.
([http://www.aeo.org.tr/\(X\(1\)S\(2kzseeb3zhndzn15xazoqmef\)\)/DuyuruModulu/Duyurular/Details/29898](http://www.aeo.org.tr/(X(1)S(2kzseeb3zhndzn15xazoqmef))/DuyuruModulu/Duyurular/Details/29898))

2.3.2. Afişte İllüstrasyon Kullanımı

Kökeni Fransızcaya dayanan bu kelime, resimleme olarak tanımlanabilir.

Genelde izah edici resim anlamında kullanılan illüstrasyon, çoğunlukla kitap içi resimlemeleri olarak kullanılmakla birlikte, günümüzde herhangi bir olay esnasında herhangi bir görüntü kaydedicisinin bulunmadığı ortamda, görgü tanıklarından alınan bilgiler doğrultusunda yapılan görsellemelere de bu isimin verilmekte olduğu gözlenebilmektedir (Atan, 2013).

Afiş tasarımında sıkça kullanılan görsel öğelerden biri de illüstrasyondur. Afiş ve benzeri tasarımlarda fotoğrafın icadından çok uzun zaman önce bile sıkça kullanılan illüstrasyonlar, günümüzde de pek çok afiş tasarımında kullanılmaya devam edilir. Geleneksel resimleme teknikleri dışında dijital ortamda oluşturulan illüstrasyonlarda vardır. Doğrudan tablet aracılığı ile yapılan çizimler ile foto manipülasyon yöntemi ile yapılan örnekleri vardır (Görüntü 33, 34 ve 35).

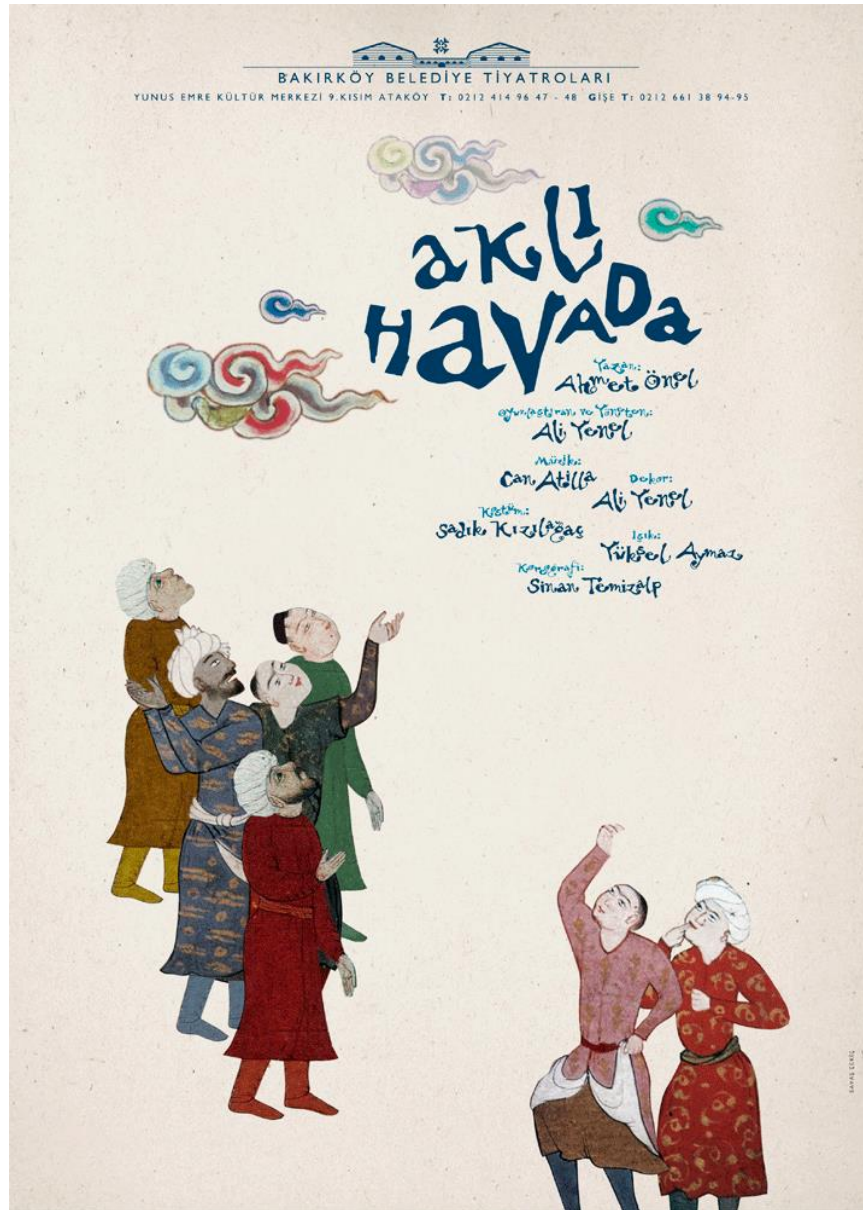

Görüntü 33: Mengü ERTEL, Tiyatro Afişi, Jan Dark'ın Çilesi.
(<http://gmkn.org.tr/uploads/news/image-14457300631344354405.jpg>)

“Jan Dark’ın Çilesi” oyununun afiş tasarımı illüstrasyon oldukça etkili ve başarılı bir şekilde kullanılmıştır. Tamamen lekese, gereksiz detaylardan uzak, elle biçimlendirilmiş görüntü ögesi oyunu adeta özetlemektedir. Afişlerde illüstrasyon kullanımı, soyut imgelerin kolaylıkla eklenebilmesini sağlamakta ve ayrıca afişin görsel etkisini estetik olarak güçlendirmektedir. (Çakmak ve Deliduman, 2017, sn. 322-323).

Görüntü 34: Bize Masal Anlatmayın Tiyatro Oyunu Afişi.
(<http://www.mimesis-dergi.org/2012/02/%E2%80%9Cbize-masal-anlatmayin%E2%80%9D-istanbul%E2%80%99da/>)

Görüntü 35: Akli Havada Tiyatro Oyunu Afişi, Savaş Çekiç.
(<http://savascekicdesign.com/portfolio/akli-havada/>)

2.3.4. Afişte Renk ve Kompozisyon

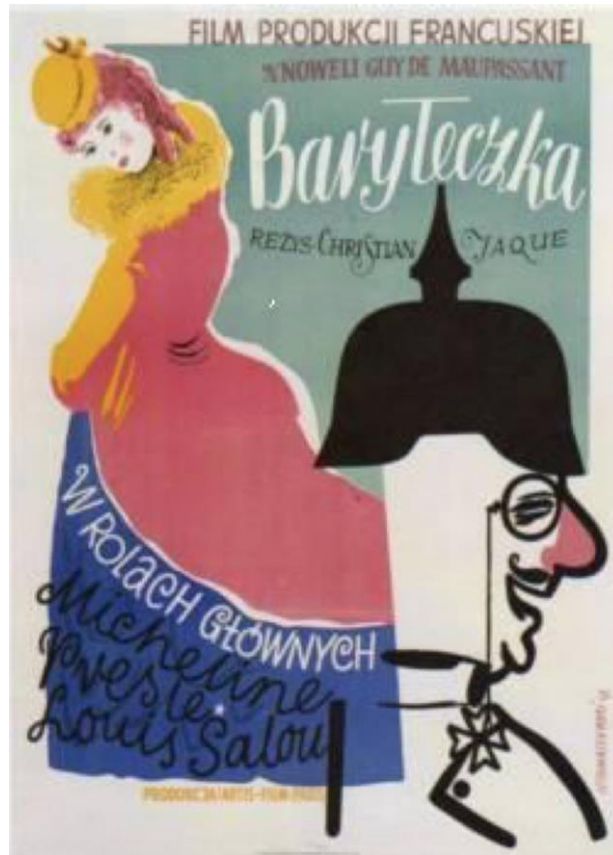
Bir afişte kullanılan fotoğraf, illüstrasyon, tipografi, yazı vb. tüm sanatsal öğelerin kompozisyon içinde birbirleriyle uyumlu olmaları gerekir. Tasarlanacak afişin konusuna uygun renkler kullanılmalı ve renkler arasında tamamlayıcı zıtlıklar oluşturulmalıdır. Bunlara dikkat edilmediği takdirde tasarımda bir bütünlük sağlanamaz ve afiş hedef kitleye istenilen mesajı iletemez.

2.4.2. Renk

Tasarım öğelerinin en önemlilerinden biride renktir, çünkü her cisim ve gereç renklidir (Güngör, 2005, s. 75–83). Sözlükteki anlamı ile renk, cisimler tarafından yansıtılan ışığın gözde oluşturduğu duyumdur. Renklerin psikolojik sosyo-kültürel ve duygusal anlamları vardır.

Tasarımda uygun renk kullanımı bilgi ve beceri gerektiren zor bir işlemdir. Doğru renk kullanımı sayesinde biçimler, tipografi ve ön planda olması gereken öğeler daha rahat algılanır (Görüntü 36).

Polonyalı tasarımcı Henryk Tomaszewski'nin afişinde, renklerin kullanıldığı alanlar ve sıcak/soğuk ilişkisi, kompozisyon içinde tipografi ile olan bağı oldukça iyi işlenmiştir. Renk seçiminde pembe giysinin erkek imgesindeki burun ile bağlantısı, iki biçime lekesele bir bütünlük kazandırmıştır. (Gümüştekin, 2012, sn. 65).

Görüntü 37: Henryk Tomaszewski'nin Baryteczka Oyununa Tasarladığı Afiş
(<http://www.pigasus-gallery.de/tomaszewski-poster.php>)

BKM MUTFAK OYUNCULARI

Çok Güzel Hareketler Bunlar

10 MAYIS 2009
KÖLN - Kristallsaal Koelnmesse
(Congress-Centrum Ost)
PAZAR • SAAT 19:00
(Giriş: 18:00)

Ticket Hotline: 01805 - 969 000 900
Info Hotline: 0151 - 184 76 344
Online Satış: www.ticketmaster.de
Alle bekannten Vorverkaufsstellen !

Diğer Bilet Satış Yerleri
MOZAİK MÜZİK OKULU
 Hansaring 60 • 50670 Köln-Zentrum
 Tel.: 0151-184 76 344
MUSIC GALA
 Keupstr. 78 • 51063 Köln-Mülheim
 0221 - 611 02 81

C-VAYLA® 30. YIL
www.yayla-tuerk.de
mc promotion
www.mcpromotion.info
BKM
www.bkmonline.net

EURO★ **EURO**

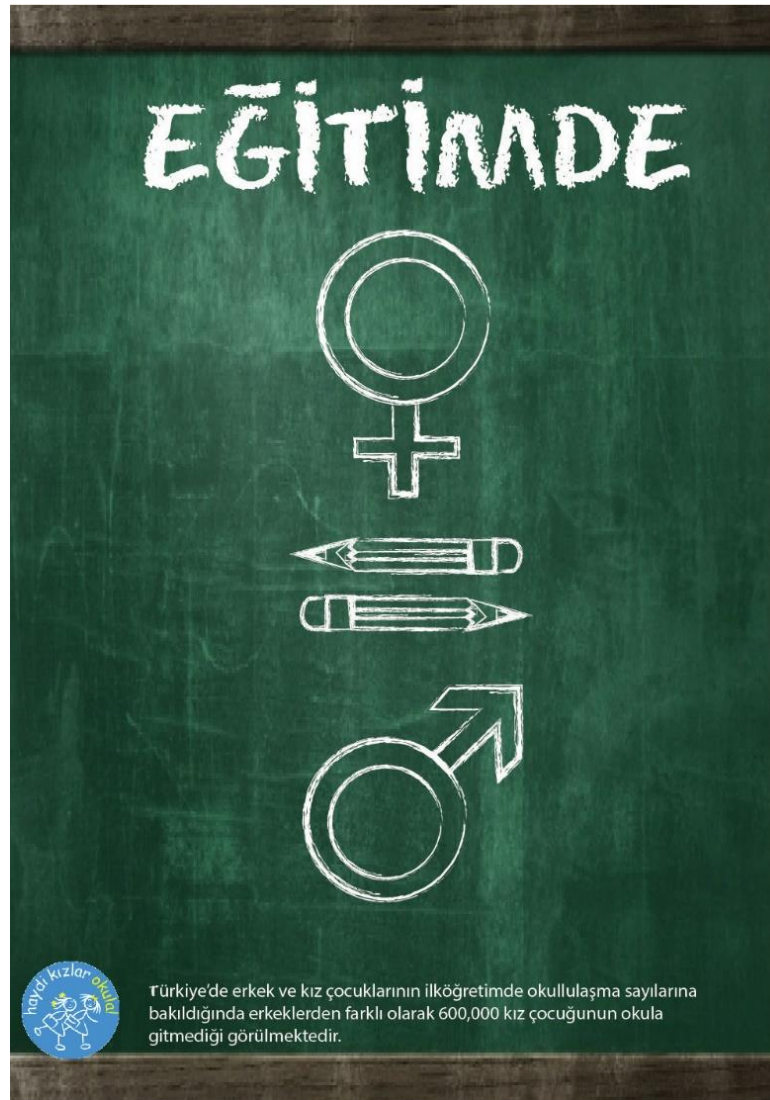

Görüntü 38: Çok Güzel Hareketler Bunlar Tiyatro afişi
http://www.mozaik-koeln.com/tr/CGHB/etkinlik_sayfasi_.JPG

2.4.3. Biçim

Sanatın türü ne olursa olsun ortak gaye bir form oluşturmaktır (Özsoy ve Ayaydın, 2016. s. 130). Sözlükteki anlamı ile biçim, bir nesnenin dış çizgileri bakımından niteliği, dıştan görünüşü, şekil, eşkâl olarak bilinir. Çizgi ve renk gibi biçim elemanları bir araya getirilerek kurulan ilişki sonucunda biçim oluşur.

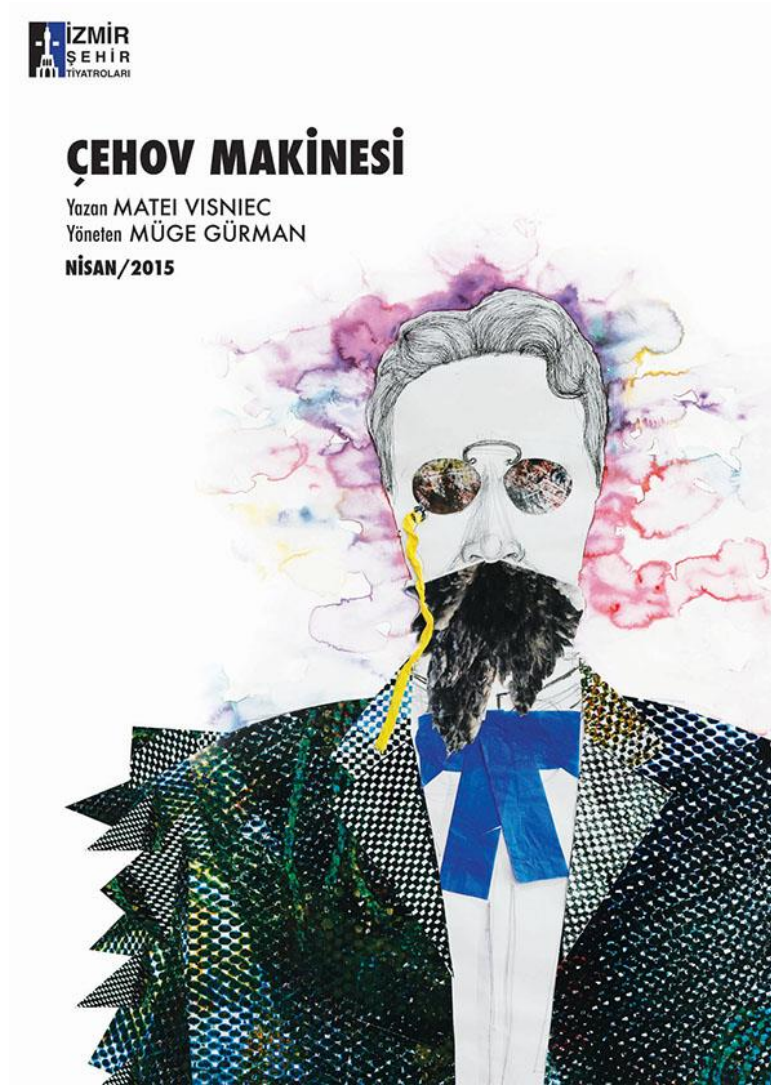
Hedef kitleye istenilen mesajı doğru şekilde iletebilmek için, tasarımcının çizgi, renk, gibi tasarım elemanlarını doğru şekilde bir araya getirerek uygun biçimi oluşturması gereklidir (Görüntü 37).

Görüntü 39: Eğitimde kadın erkek eşitliği afişi
(<https://ozelgrafiktasarim.files.wordpress.com/2014/05/ec49fitimde-kc4b1z-erkek-ec59fitlic49fi.jpg>)

2.4.4. Doku

Genellikle bilinçaltı düzeyinde oluşan bir deneyimdir (Ocvirk, Stinson, Wigg, Bone, Cayton, 2015 s. 166). Bütün nesnelerin dış yapılarının dokunsal değerine doku denir. Genellikle 2 boyutlu tasarlanan afişler görsel dokuya sahiptir. Görsel dokular tasarım yüzeyi üzerinde renk, çizgi gibi tasarım elemanlarının yardımı ile oluşturulur (Görüntü 38).

Görüntü 40: Çehov Makinesi Tiyatro Afişi

(<https://i.pinimg.com/originals/8b/c0/72/8bc0727e13cbf5ab9484faf1779063df.jpg>)

Görüntü 40'daki afişte: farklı renklerin bir araya gelmesi afiş genelinde bir doku bütünlüğü oluşmasını sağlamış, illüstrasyonu ön plana çıkartarak afiş hedef kitle için ilgi çekici kılmıştır.

2.4.5. Afişte Tipografi

Afiş tasarımında sıkça kullanılan öğelerden biri de tipografidir. Türkçe deki tam karşılığı, matbaa işaret sistemi ve yazı düzenleme sanatı anlamına gelmektedir (Tepecik, 2002. s. 83).

Belirlenmiş bir yüzeye harf, noktalama işaretleri, aksamlar, bunların oluşturduğu kelimeler, kelimelerin oluşturdukları cümleler, cümlelerin oluşturdukları satırlar, satırların oluşturduğu paragraflar ve bunları algılamamızı sağlayan boşluklamalarla yapılan düzenlemeye Tipografi denir (Sarıkavak, 2009, sn. 1-12) (Görüntü 39, 40).

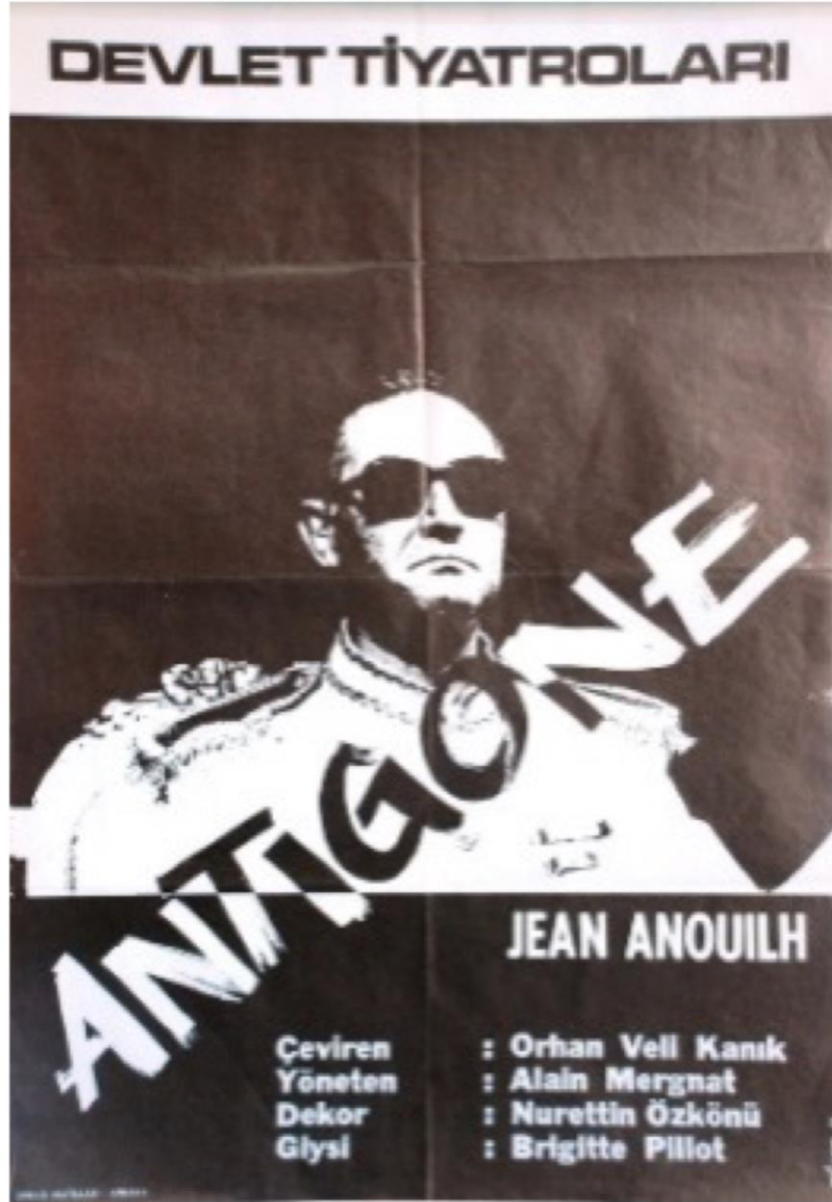
Afişte doğru tipografi kullanımı, tasarıma bir ritim ve uyumluluk kazandırabilir. Tasarlanacak ya da seçilecek yazı karakterleri içeriğe uygun duyguyu aktaracak nitelikte olmalıdır. Örneğin; bir çocuk oyunu için ciddi, tınaklı karakterler yerine daha çocuksu, neşeli ya da eğlenceli fontlardan yararlanılmalıdır.

Tomaszewski'nin 'Historia' oyunu için tasarladığı afişte, zafer işaretinin yasaklandığı dönemde, el yerine ayak ile ifade edilmesi esprili bir yaklaşımdır. Buna ek olarak tipografi uygulamasında kullanılan çocukça tavır mizahi etkiyi oldukça güçlendirmiş, afişe çok daha özgün bir ifade kazandırmıştır (Gümüştekin, 2012, sn. 67- 68).

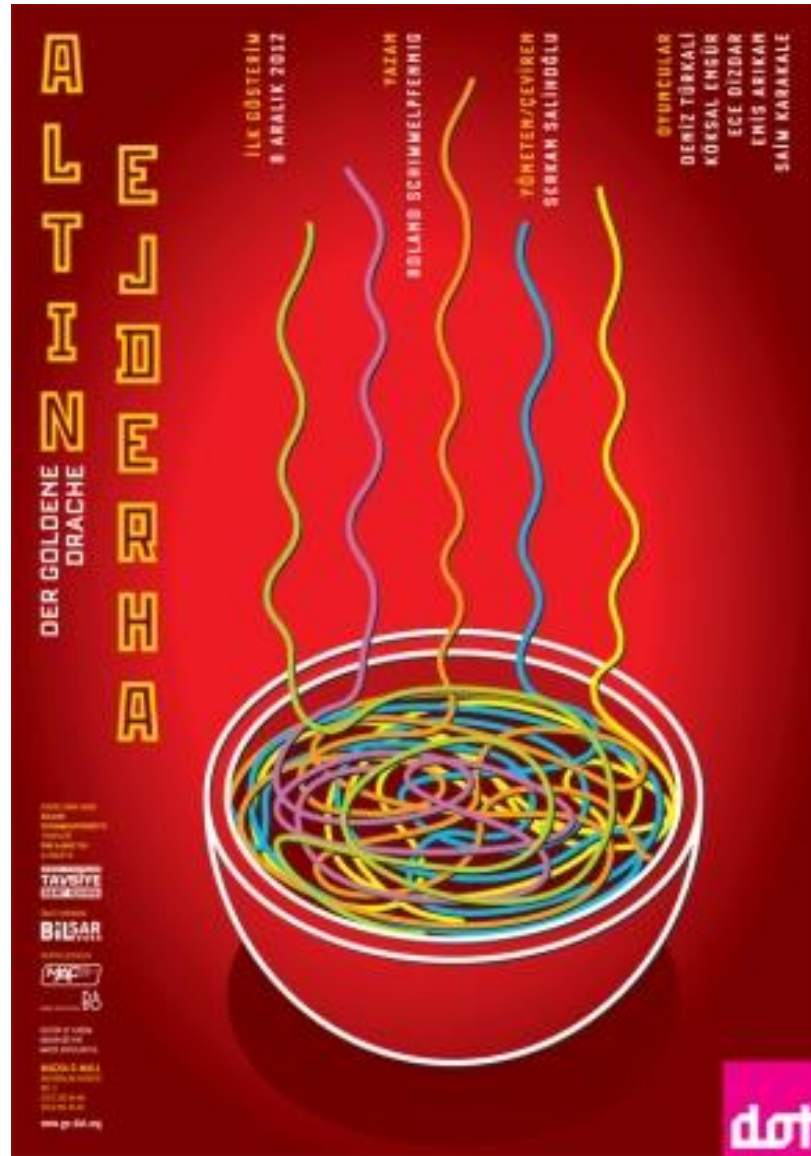

Görüntü 41: Henryk Tomaszewski, "Historia" Witold Gombrowicz'in oyunu için hazırladığı afiş 1983. (<http://www.pigasus-gallery.de/tomaszewski-poster.php>)

Devlet Tiyatroları için 1979'da tasarlanan Antigone afişinde mesaj fotografi ve tipografi ile işlenmiştir. Başlık sayfada çapraz yönde yerleştirilmiş ve afişin siyah ve beyaz alanlarında negatif/pozitif olarak ilişkilendirilmiştir. Fotoğraf ve tipografi imge bütünlüğü açısından birbirleri ile dengelenmiştir (Tarlakazan ve Beyaz 2018).

Görüntü 42: Antigone Oyunu Afiş Tasarımı.
(<http://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1538336014.pdf>)

Görüntü 43: Altın Ejderha Tiyatro afişi
(<http://gmh.org.tr/uploads/news/image-14787742461767205559.jpg>)

Alpgiray Kelem tarafından DOT tiyatro grubu için tasarlanan ‘Altın Ejderha’ oyun afişi, çağdaş tipografi anlayışı ile dikkat çekici bir örnek olarak kabul edilebilir. Tipografik yönlerin aşağıdan yukarı, yukarıdan aşağı dizilmiş olması afişin görsel ögesi ile bir uyum sağlamakta ayrıca oyun konusunun geçtiği Uzak-Doğu Mutfağı ve dolayısı ile kültürüne bir vurgu yapmaktadır.

Görüntü 44: Hırsız Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı. Nazım Hikmet Kültürevi, 2015.
(<http://www.nilufer.bel.tr/etkinlik?ay=4&ac=867>)

Siyah, kırmızı ve beyaz ağırlıklı tipografik afişin merkezine büyük bir kapı kilidi imgesi yerleştirilmiştir. Oyunun adı olan Hırsız yazı ögesi tipografik bir düzen içerisinde kilit imgesinin içerisine yerleştirilmiştir. Siyah ve beyaz renklerin kullanımı ile vurgu yapılmak istenilen oyun ismi arka planla zıtlık yaratarak ön plana çıkartılmıştır.

2.5. Afiş Tasarım Sorunları

Afişler imgesel ve tipografik yönden önemli sayılabilecek bazı sorunlar taşıyabilirler. Bu sorunlar;

- İmgelerin zayıf ve etkisiz kullanımı ya da abartılı imge kullanımı,
- Oyun konusundan uzaklaşmış anlatım,
- Tipografinin kullanımı,
- Sanatsal öğelerin, rasgele ve yanlış kullanımı.

Yukarıda belirtilen sorunların kaynakları ve nedenleri aşağıdaki maddeler ile ilişkilendirilebilir.

- Tasarımcının eğitimsiz ya da yeterli düzeyde eğitim almaması,
 - Tasarımcının oyun hakkında gerekli bilgiye sahip olmaması,
- Bunlar afiş tasarımındaki ana sorunların sebepleri olabilir (Gümüşlü. A, 2008. sn. 190.).

2.6. Bir Afişte Olması Gerekenler/Gerekmeyenler

Bir afişin hedef kitleye istenilen mesajı olumlu şekilde iletebilmesi için dikkat edilmesi gereken bazı ayrıntılar vardır. Bunlar bir afişte olması gerekenler ve gerekmeyenler olarak maddeler halinde aşağıda yer almaktadır.

Afişte olması gerekenler:

- Afiş olumlu yönde dikkat çekmelidir.
- İzleyiciyi bilgilendirmelidir.
- Harekete geçirici olmalıdır.
- Hedef kitleye uygun bir dilde ve bütünlükte tasarlanmalıdır.

Afişte olması gerekmeyenler:

- Afiş hedef kitlenin görüşünü değiştirmek zorunda değildir.
- Afiş güzel olmak zorunda değildir.
- Tasarımcı afişte bakış açısını yansıtmak zorunda değildir.
- Sanatsal bir değere sahip olmak zorunda değildir (Çakır, E. 2008. sn. 46).

3. BÖLÜM:

TÜRK TİYATRO AFİŞ ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

1.Türk Tiyatro Afişleri

Bu bölümde cumhuriyetin ilanından günümüze tasarlanmış Türk Tiyatro afişlerinin bazıları ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki tiyatro afişleri incelenecektir.

3.1.1. Yedi Kocalı Hürmüz

Sadık Şendil tarafından yazılmış seyirlik bir oyundur. Yıllarca farklı tiyatrolarda sahnelenen bu oyun afişinin farklı tasarımcılar tarafından çeşitli teknikler kullanılarak hazırlanmış pek çok örneği vardır (Görüntü 41,42,43).

Görüntü 45: Diyarbakır Devlet Tiyatrosu 7 Kocalı Hürmüz Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı

([https://encrypted-](https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTHJQwF97ZF67eGglwCLQqisMhco2sOkKJnbo4XD99BwT96eMf)

[tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTHJQwF97ZF67eGglwCLQqisMhco2sOkKJnbo4XD99BwT96eMf](https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTHJQwF97ZF67eGglwCLQqisMhco2sOkKJnbo4XD99BwT96eMf))

Görseldeki afişte herhangi bir fotoğraf veya resim kullanmak yerine kırmızı bir arka plan üzerine bir kadın imgesi siyah siluet olarak, Hürmüz'ü temsil edecek şekilde tasarım yüzeyinin sağ kenarında yerleştirilmiştir. Afişin en alt kısmında Hürmüz karakterinin 7 farklı meslekten seçtiği 7 kocası farklı boylarda ve giyim tarzlarında resmedilmiş ve soldan sağa büyükten küçüğe dizilmiştir. Bu sayede boy sırasındaki erkek illüstrasyonları ile Hürmüz'ün elindeki sigaranın duruş açısı arasında ritmik bir uyumluluk sağlanmaya çalışılmıştır. Hikâyede Hürmüz'e 7 erkeğin aşık olduğunu temsil etmek için afişin alt kısmında yer alan erkek figürlerini kafalarının üstüne ateş imgeleri yerleştirilmiştir ve afişin sağında yer alan Hürmüz imgesi sigarasını bu ateşlerde yakmakta iken resmedilmiştir.

Afişteki yazı ögesi kırmızı arka plan ile zıtlık yaratmak için altın sarısı renkte kullanılmıştır. Afişin en üstüne sayfaya ortalanarak Diyarbakır Devlet Tiyatrosu ismi ve logosu yerleştirilmiştir. Altında yine sayfa ortasına hizalanmış biçimde oyunun yazarı Sadık Şendil'in adı yer alır. Alt kısmında sayfa kenarlarına ulaşacak bir boyutta 'Yedi Kocalı Hürmüz' tipografik ögesi yerleştirilmiştir. Yazının bir kısmı kırmızı arka plan haricinde Hürmüz imgesinin şapkası üzerine çıkmış olsa da, yaratılan zıtlık sayesinde okunabilirliği bozulmamıştır. Afişin merkezinde kalan boş alan ise tiyatro ekibinin isimleri ile doldurulmuştur.

Görüntü 46: Tim Show Center, 7 Kocalı Hürmüz Tiyatro oyunu afiş tasarımı.
(http://www.tiyatrodunyasi.com/wp-content/uploads/2017/11/PicsArt_11-16-02.02.53.jpg)

Görüntü 47: Tiyatro İMYO 7 Kocalı Hürmüz Tiyatro oyunu afiş tasarımı.

([http://3.bp.blogspot.com/-](http://3.bp.blogspot.com/-O3g9gulbx7k/U4pFmFv9YUI/AAAAAAAAABRQ/ue8gS4g1gXw/s1600/7kocalı%C4%B1hurmuz.jpg)

O3g9gulbx7k/U4pFmFv9YUI/AAAAAAAAABRQ/ue8gS4g1gXw/s1600/7kocalı%C4%B1hurmuz.jpg)

3.1.2. PATRON Tiyatro Afişi

Sade ve anlaşılır olan afişin tasarımında tek kare fotoğraf kullanılmıştır. Siyahın baskın olduğu fotoğraf üzerine bilgisayar ortamında sarı renkte ve büyük, kalın harfler ile PATRON tipografik ögesi afişin merkezine yerleştirilerek, afişin arka planını oluşturan koyu renklerle zıtlık oluşturarak tiyatro oyunundaki asıl bilinmez olan Patron karakterine vurgu yapmaktadır.

Görüntü 48: Berkcan OKAR Patron Tiyatro Oyunu Afiş Tasarımı
(<http://www.tiyatrodunyasi.com/wp-content/uploads/2017/02/Patron-Afis.jpg>)

Oyunun konusu ve karakterler hakkında seyirciye fikir vermek için, afişin merkezinde yer alan imgede, iki karakterin ellerinde tuttıkları tabanca ve bıçak ön planda yer alan patron tipografik öğesinin üzerinden geçirilerek, tipografik öğeye afiş üzerinde farklı bir boyut kazandırılmış, imge ve tipografik öğe afişin merkezinde yer alarak, düzlemin genelini kaplamıştır.

Yazar, yönetmen, çevirmen, ışık tasarımı, müzik, dekor, fotoğraf ve afiş tasarımı sorumlularının isimleri, iletişim için web adresleri ve telefon numarası gibi tipografik öğeler, afişin sol alt köşesine, koyu arka planda kaybolmaması için beyaz renk ile kontrast oluşturarak ön plana çıkarılmıştır.

Afişin sol alt köşesindeki tipografik öğelerin yoğunluğu düşünülerek sağ alt köşeye tiyatro oyununun sergileneceği tiyatronun logosu yerleştirilip afişin bütününde denge sağlanmıştır.

3.2. Dünya Tiyatro Afişleri

Bu bölümde Dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılmış tiyatro afişlerine örnekler verilmiştir.

3.2.1. Japon Tiyatro Afişi

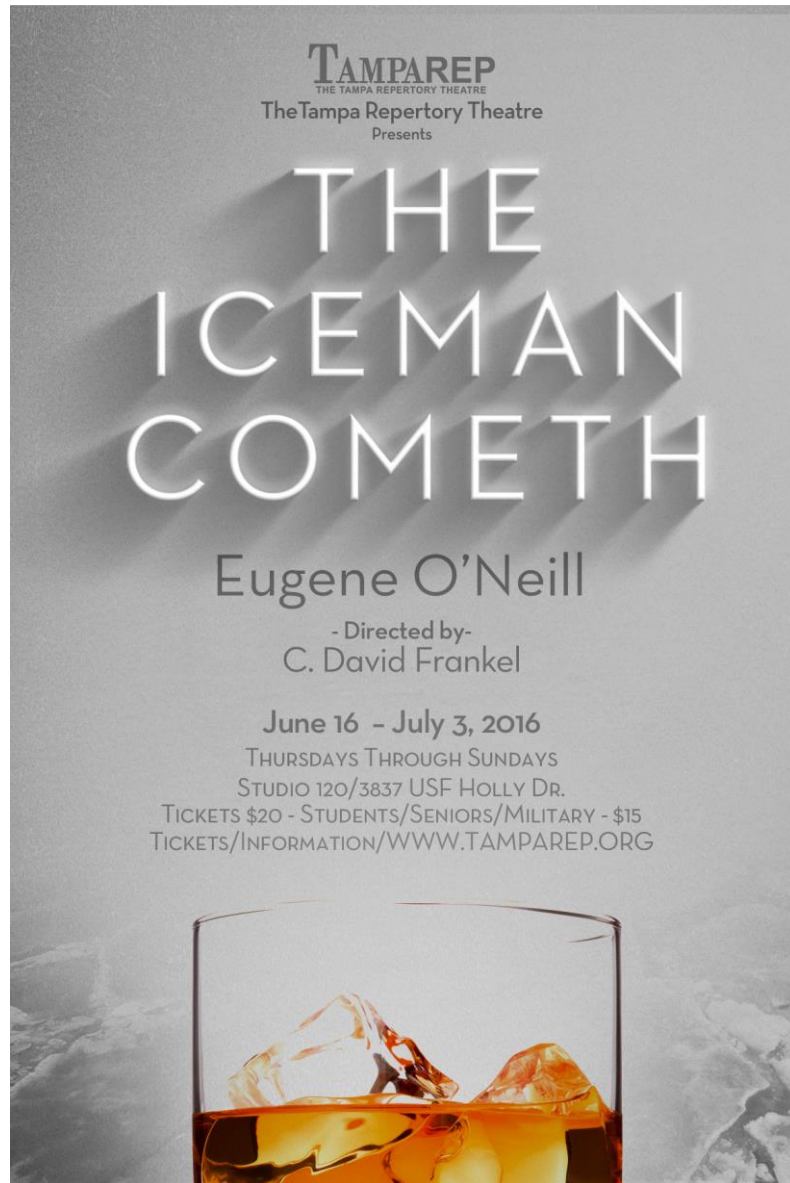

Görüntü 49: Japan Bunraku tiyatro oyunu afişi
(<https://tr.pinterest.com/pin/348536458659868876/>)

Uzak doğuya özgü bir afiş olsa da tasarımıdaki görsel ve kaligrafi arasındaki uyumluluk ile gerek ön plana çıkarılmış imge ve yazı arasındaki renk geçişleri ile oluşturulan kontrast, gerek yazı ile oluşturulan boşluklamalarla odak noktasına vurgu yapılan afişin tasarımında bütünlük sağlanmıştır.

3.2.2. Amerikan Tiyatrosu

Beyazdan griye gölgeli renk geçişleri yapılmış arka plandan yazı öğelerini öne çıkartabilmek için, gölgeli yerlerde parlak beyaz, arka planın açık renk olduğu bölgelerde ise gri tonlar kullanılmıştır. ‘The Iceman Cometh’ yazı gurubu arka plan ile zıtlık yaratılarak serifsiz bir font ile belirginleştirilirken, afişin altındaki buzlu viski bardağı görseli, afiş geneline hakim olan beyaz ve gri tonlarından sıyrılarak tasarıma sıcaklık kazandırmıştır.

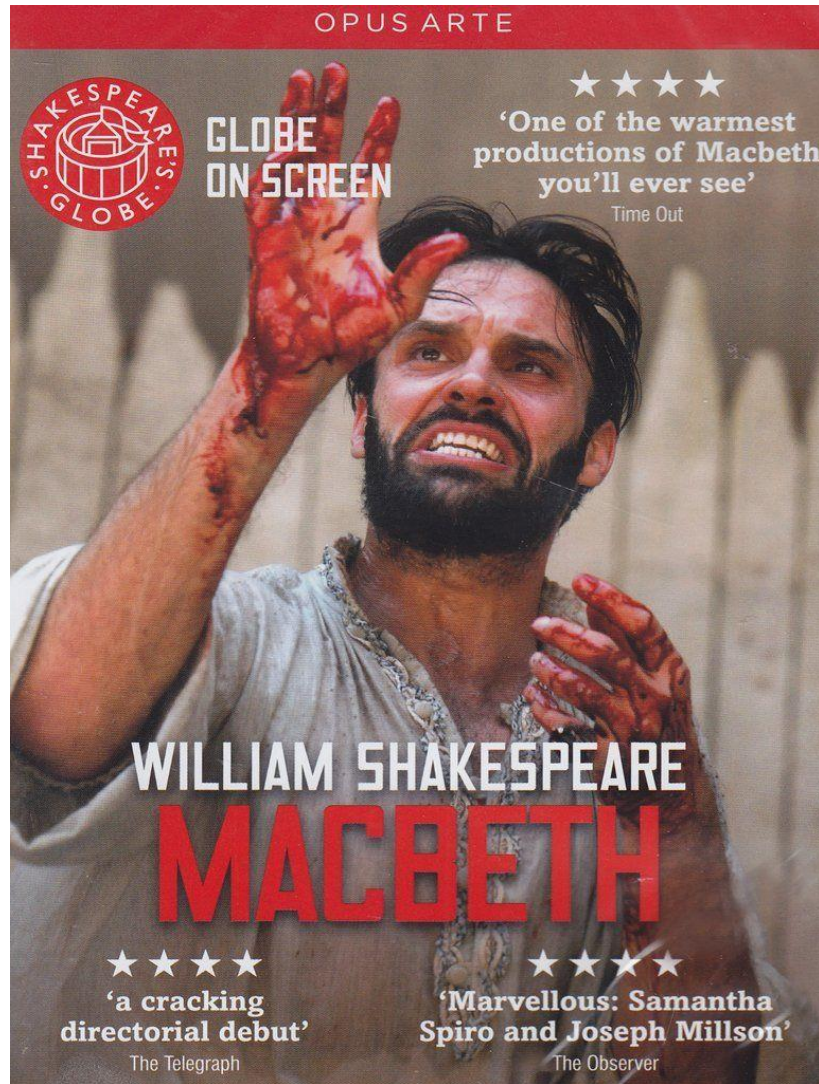

Görüntü 50: Eugene O'Neill'in 1939 da yazdığı The Iceman Cometh Oyununun Mayıs 2016 için yapılan afiş tasarımı.

(http://www.tamparep.org/wp-content/uploads/2015/09/TRT_2015_Ice_Man_PRINT.jpg)

3.2.3. İngiliz Tiyatrosu

Tek bir kare fotoğraf üzerine boşluklamlarla yerleştirilmiş yazı gurupları ile tasarlanan afişte çok fazla yazı unsuru bulunuyor olsa da, bu yazı gurupları fotoğraftaki erkek görselinin yüzünü kapatmayacak şekilde etrafına yerleştirilerek arka plandaki dikkat dağıtıcı unsurların üzerini kapatmıştır. Beyazın ara tonları ve kırmızı rengin hakim olduğu afişte kırmızı renk, erkek görselinin ellerindeki kan ile aynı tonda oyunun adın ve tiyatro salonunun logosunda kullanılmıştır.

Görüntü 51: William Shakespeare'in yazdığı Macbeth oyunu Tiyatro afişi Shakespeare's Globe, Londra, İngiltere, 2014.

(<https://i.pinimg.com/originals/b1/0e/26/b10e26df3e638f5a5d4f437443d9b2d7.jpg>)

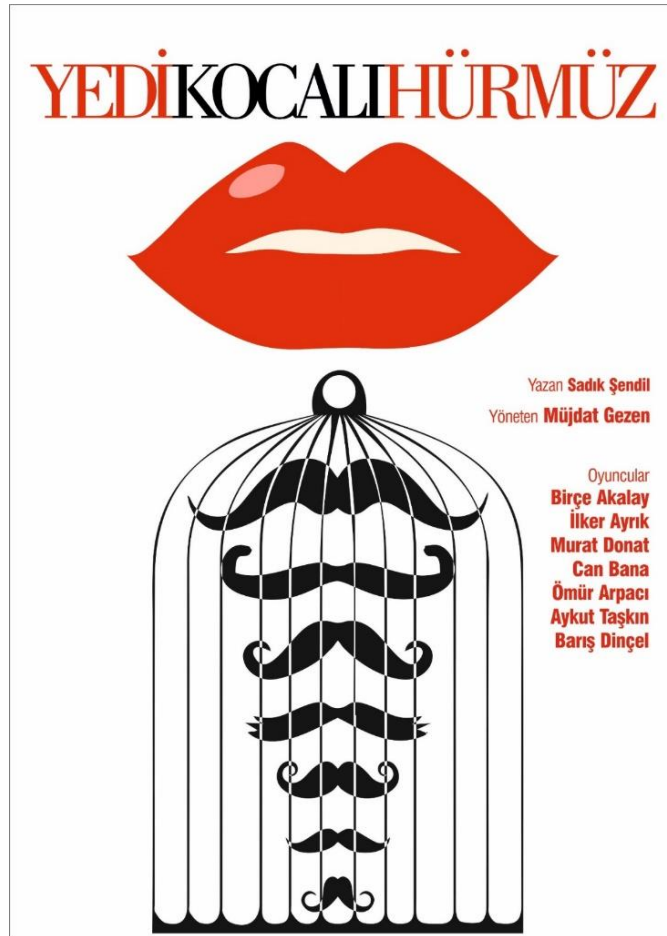
4. BÖLÜM:

DEVLET TİYATROLARI İÇİN TİYATRO OYUNU AFİŞ TASARIMLARI

Bu bölümde Türk Devlet Tiyatroları tarafından Türkiye'nin dört bir yanında defalarca sahnelenmiş olan Yedi Kocalı Hürmüz, Keşanlı Ali ve Kral Lear tiyatro oyunları için tasarlanmış tiyatro afişleri yer almaktadır.

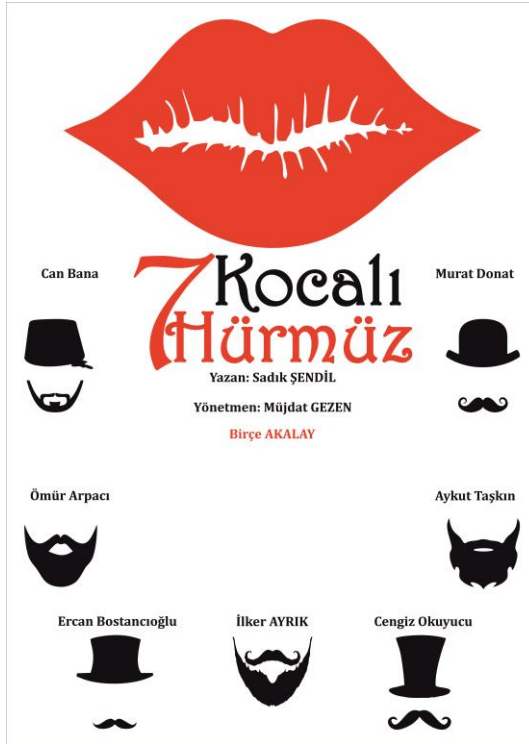
a.1. Yedi Kocalı Hürmüz Afiş Tasarımı

Bu eserin afiş tasarımı için seçilme nedeni çok uzun yıllar boyunca çeşitli yerlerde defalarca sahnelenmiş ve farklı afiş tasarımlarına sahip olmasıdır.

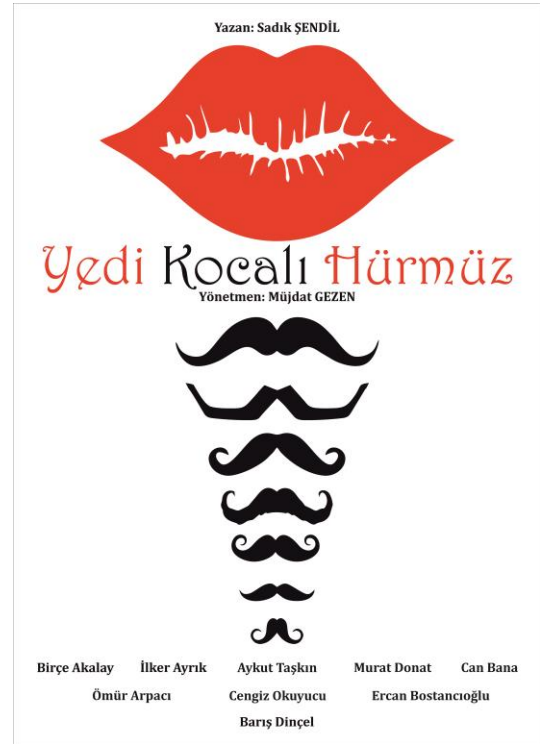

Görüntü 52: Yedi Kocalı Hürmüz Uygulama Afişi 1

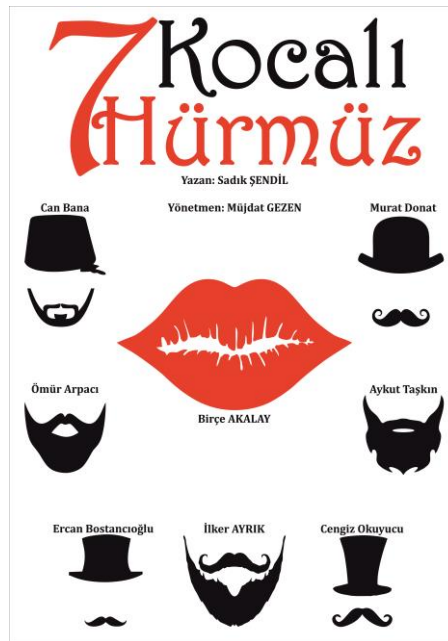
Beyaz üzerine siyah ve kırmızı ağırlıklı bu afiş tasarımı kırmızı kadın dudağı illüstrasyonu Hürmüz'ü temsil etmektedir ve hiyerarşik bir düzenleme yapmak için afişin üst kısmına yerleştirilmiştir. Hürmüz'ün yedi farklı meslekten yedi farklı kocası olduğunu vurgulamak için dudak illüstrasyonunun altından başlayarak afişin en alt noktasına kadar uzanan dik bir doğru üzerinde afişe yerleştirilmiştir.

Görüntü 53: Taslak 1

Görüntü 54: Taslak 2

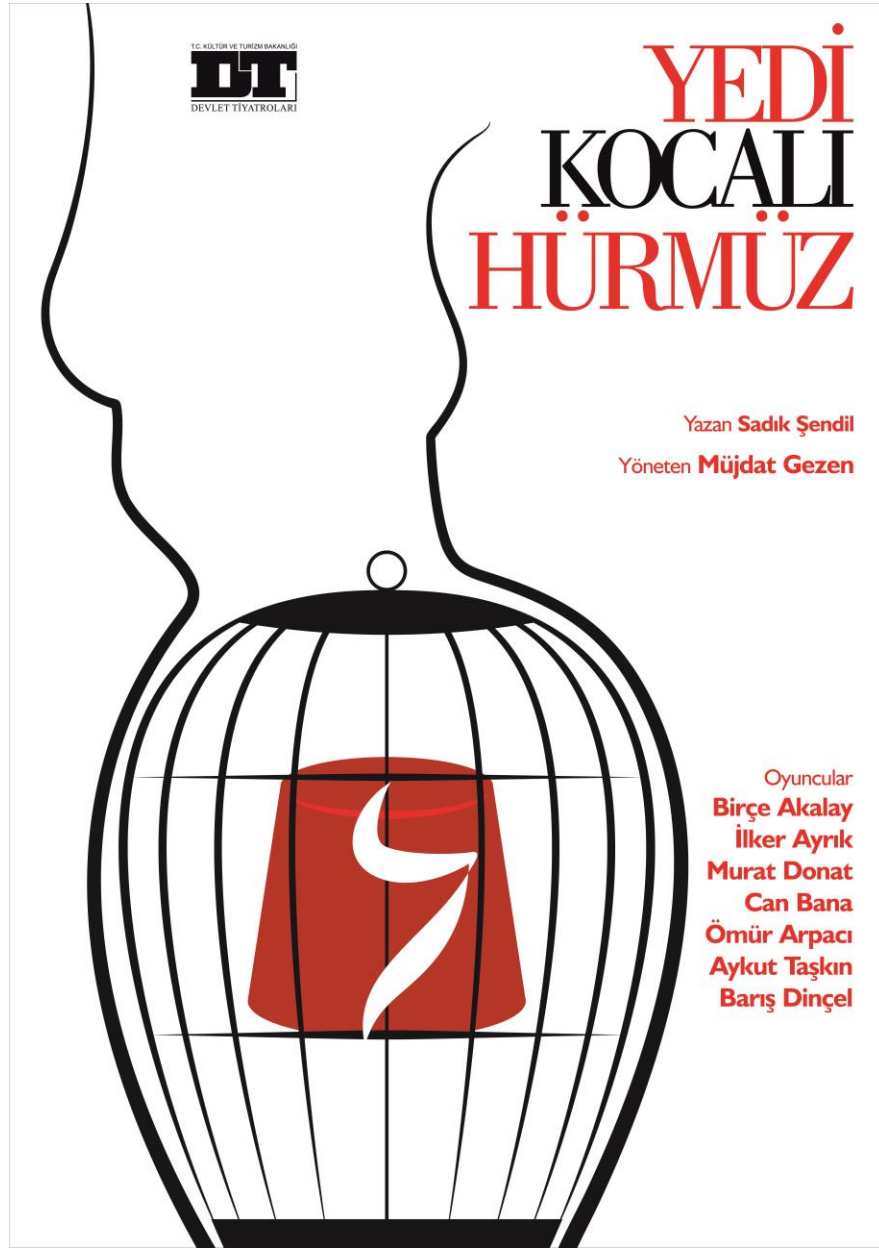
Görüntü 55: Taslak 3

Görüntü 46 de gösterilen Taslak 1 afişin ilk denemesidir. Taslak 1 de dudak illüstrasyonu afişin 1/3'ünü kaplayacak şekilde en üste yerleştirilmiştir. Yedi farklı kocayı temsil eden şapka, sakal ve bıyık figürleri ve figürler üzerinde Hürmüz'ün kocalarını canlandıran oyuncuların isimleri yer almaktadır. Tasarım çok fazla öge içerdiği ve gözü yorduğu için Taslak 2 Görüntü 47 deki afiş ele alınmıştır. Taslak 2 de uygulanan tipografi ve yazı-figür bütünlüğü eksik kaldığı için yapılan eklemeler sonucunda afiş Görüntü 43 deki son haline getirilmiştir.

Yedi Kocalı Hürmüz tipografik ögesi afişin en üstünde yer almaktadır. Kocalı yazı ögesi ve bıyık imgeleri kompozisyonda renk uyumu sağlamak için aynı renkte kullanılmıştır. Aynı şekilde kullanılarak Yedi ve Hürmüz ile Hürmüz'ün dudak imgesi aynı renkte kullanılarak kompozisyonda renk uyumu sağlanmaya çalışılmıştır.

Oyunda geçen 'kuşu kafese koymak' deyimine bıyık imgelerini kapsayan bir kuş kafesi imgesi ile gönderme yapılmaya çalışılmıştır.

a.2. Yedi Kocalı Hürmüz Afiş Tasarımı

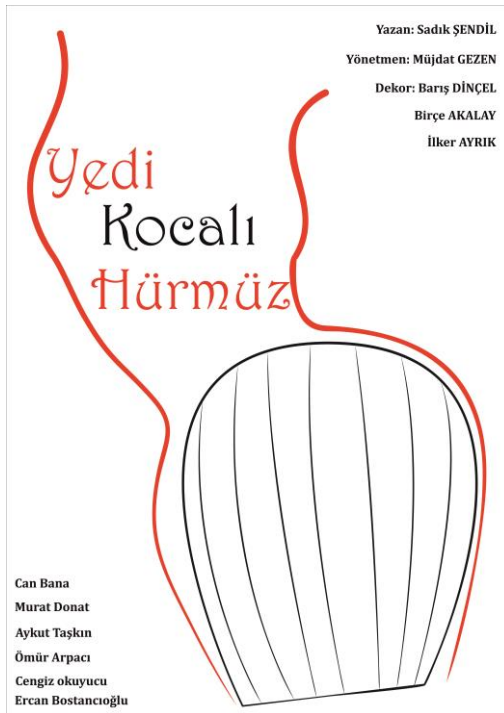
Görüntü 56: Yedi Kocalı Hürmüz Uygulama Afişi 2

Siyah, beyaz ve kırmızı renklerin kullanıldığı afiş tasarımında renkler aratonları olmadan kullanılmıştır. Çizgisel illüstrasyon ile kıvrımlı vücut hatları olan bir Hürmüz imgesi afişin merkezine yerleştirilmiş ve Hürmüz figürünün geniş kalça boşluğu içine yine oyunda geçen 'kuşu kafese koymak' tabirine gönderme yapmak için siyah bir kafes imgesi çizilmiş, kafes içerisine de Hürmüz'ün kocalarını temsilen kırmızı bir fes figürü yerleştirilmiştir. Kafes imgesi içindeki fes imgesi üzerine kaligrafik bir 7 rakamı yerleştirilerek

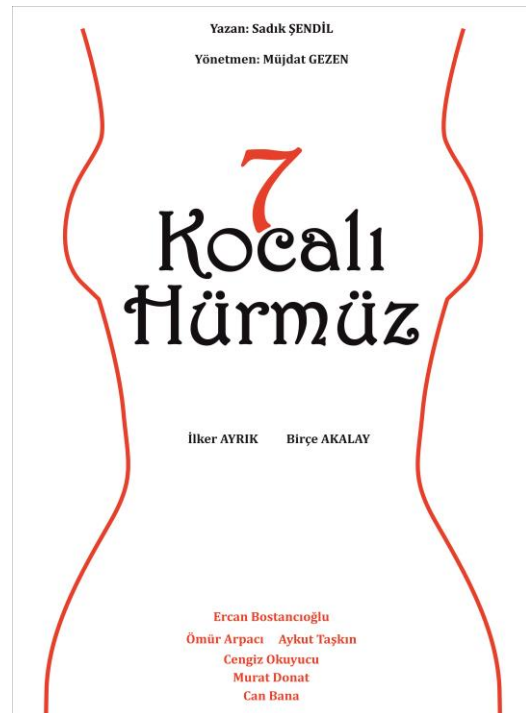
Hürmüz'ün kocalarının sayısına gönderme yapılmış ve 7 rakamı beyaza boyanarak görsel içinde kontrast yaratarak vurgulanmıştır. Yedi Kocalı Hürmüz tipografik ögesi, afişin sağ üst köşesine kelime kelime sağa hizalı şekilde dizilmiştir. Afişin genelindeki renk uyumu için Yedi ve Hürmüz tipografik öğeleri oyuncu isimlerinin oluşturduğu tipografik öge topluluğu ve fes figürü ile aynı tonda kırmızı iken, 'Kocalı' tipografik ögesinde Hürmüz figürü ve kafes imgesi ile aynı siyah kullanılmıştır.

Oyundaki yazar, yöneten ve oyuncuların isimleri başlığın altında önem sırasına uygun biçimde sıralanarak afişin sağ kenarına hizalanmıştır.

Afişin tasarım aşamasında yapılan taslaklar aşağıda yer almaktadır.

Görüntü 57: Taslak 1

Görüntü 58: Taslak 2

a.3. Yedi Kocalı Hürmüz Afiş Tasarımı

Görüntü 59: Yedi Kocalı Hürmüz Uygulama Afişi 3

Siyah beyaz ağırlıklı olan illüstrasyon afişte Hürmüz karakteri elinde sigara olan bir kadın figürü olarak resimlenmiştir. Hürmüz'ün sigara figürünün ucunda bulunan Yedi Kocalı Hürmüz başlığı 'K' harfine müdahale edilerek sigaranın dumanını temsil edecek şekilde yerleştirilmiştir. Hürmüz'ün el imgesi dudaklarıyla aynı renkte olan Hürmüz tipografik ögesini tutmaktadır. Afişin sol altında, yönetmen ve oyuncuların isimleri yer almaktadır. Oldukça yalın bir anlatım kullanılarak akılda kalıcı bir afiş tasarlanmaya çalışılmıştır. Afişin tasarım aşamasında yapılan taslaklar (Görüntü 51, Görüntü 51) aşağıdadır.

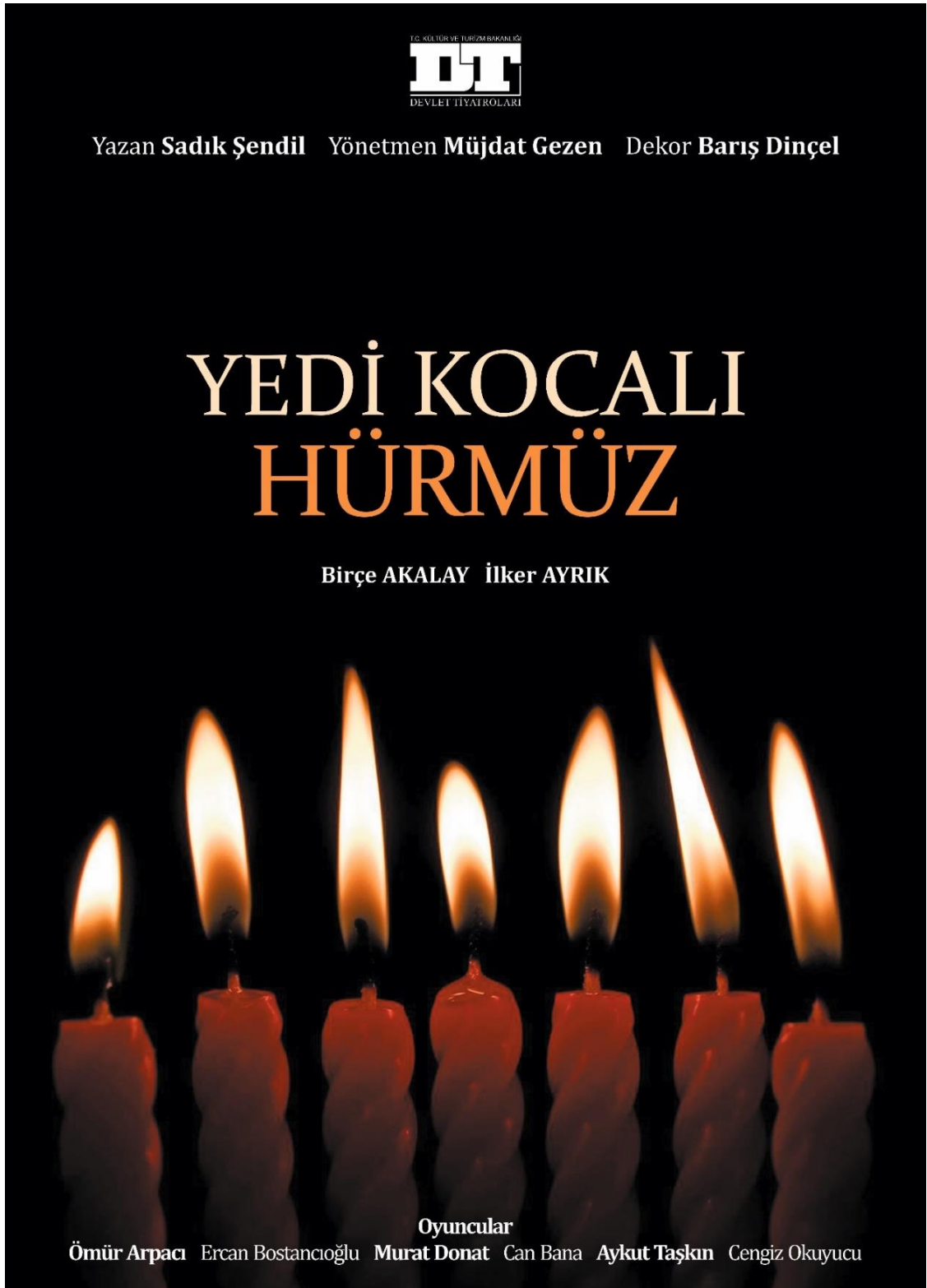

Görüntü 60: Taslak 1

Görüntü 61: Taslak 2

a.4. Yedi Kocalı Hürmüz Afiş Tasarımı

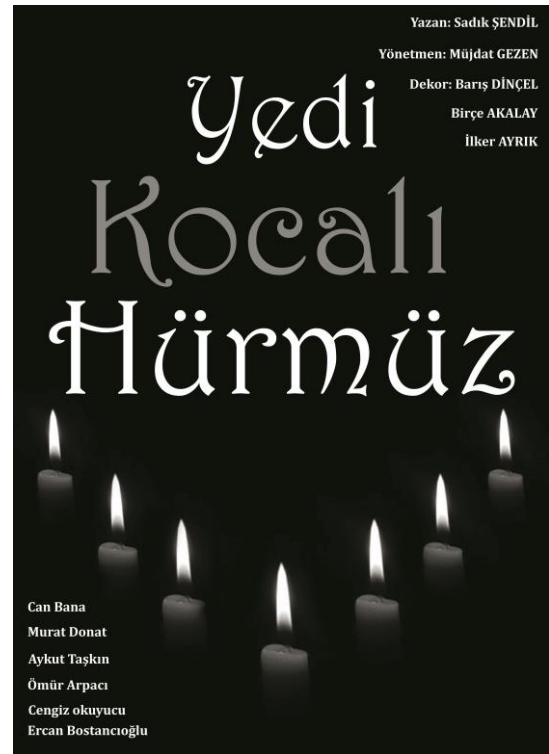

Görüntü 62: Yedi Kocalı Hürmüz Uygulama Afişi 4

Siyah arka plan üzerinde kontrast oluşturacak şekilde yerleştirilmiş yedi mum ile hikayedeki Hürmüz karakteri için yanıp tutuşan yedi kocasına ve hikayedeki olay örgüsüne bir espri ile gönderme yapılmıştır. Mumların rengi genelde kırmızı olsa da, siyah arka plandan yavaşça belirginleşerek kırmızıya doğru bir değişiklik göstermektedir. Afişte fotoğraf ögesi kullanılmış ve yine yalın bir dil ile anlatım ve bilgi aktarımı sağlanmaya çalışılmıştır. Afişin tasarım aşaması sırasında yapılan denemeler (Görüntü 54, Görüntü 55) olarak aşağıdadır.

Görüntü 63: Taslak 1

Görüntü 64: Taslak 2

a.5. Yedi Kocalı Hürmüz Afiş Tasarımı

Görüntü 65: Yedi Kocalı Hürmüz Uygulama Afişi 5

Siyah arka plan üzerine yapılan tasarımda afişin odak noktası olan yanmış kibritler ön plana çıkartılmıştır. Değişik pozisyonlarda, farklı derecelerde yanmış kibrit ve duman görselleri, Hürmüz'ün yedi farklı kocasını temsil etmektedir. Kibrit görsellerinin yerleştirildiği zemin, zıtlık yaratmak için yukarıdan zemine vuran beyaz bir ışık varmış gibi geçiş yapılmıştır. Başlıkta yazı karakteri seçerken; dumanların çok hareketli olan yapısına karşı daha az hareketli, tırnaksız bir seçenek tercih edilmiştir. Afişin tasarım aşamasında yapılan taslaklar ve denemeler aşağıda yer almaktadır.

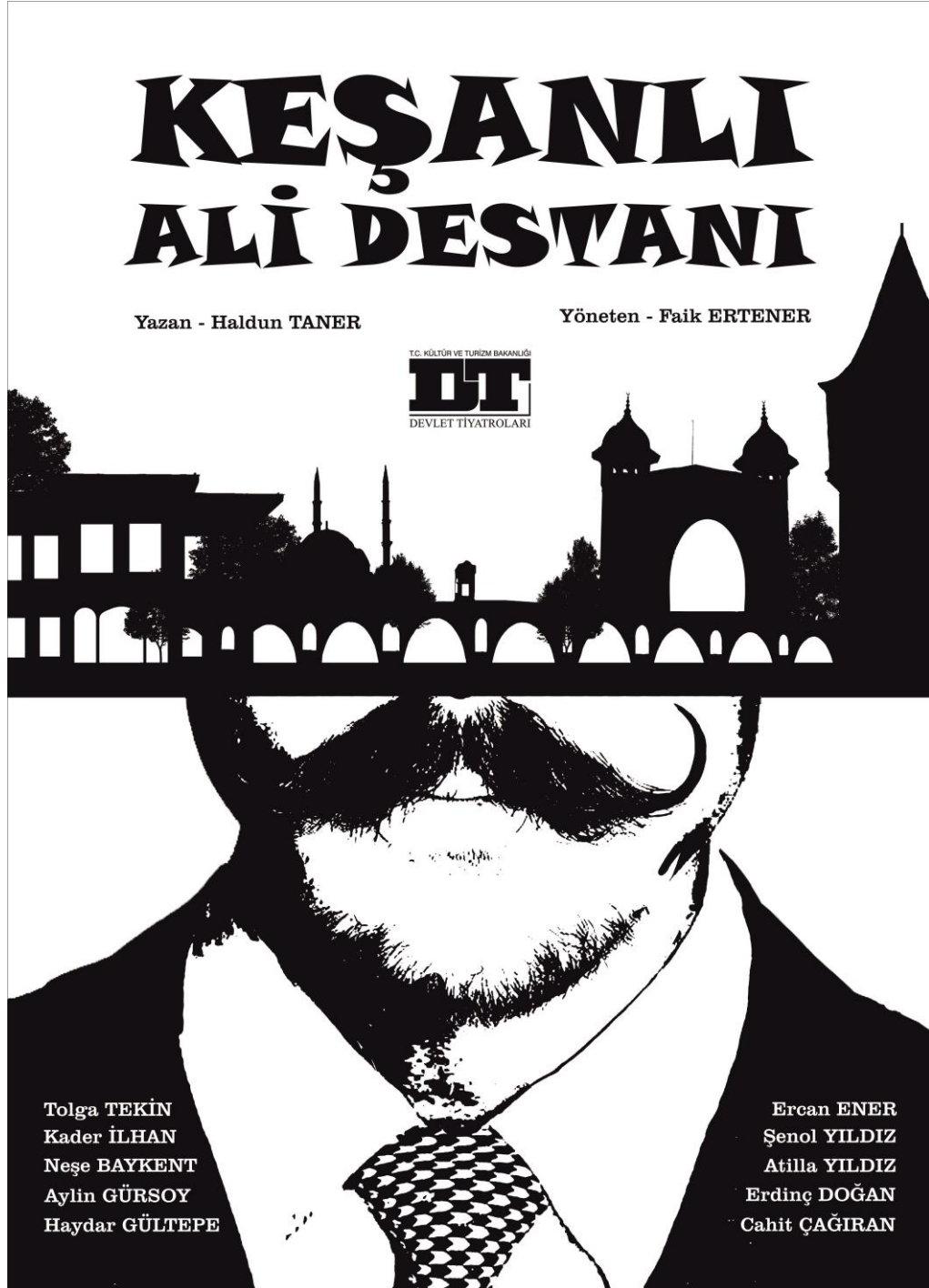
Görüntü 66: Taslak 1

Görüntü 67: Taslak 2

b.1. Keşanlı Ali Destanı Afiş Tasarımı

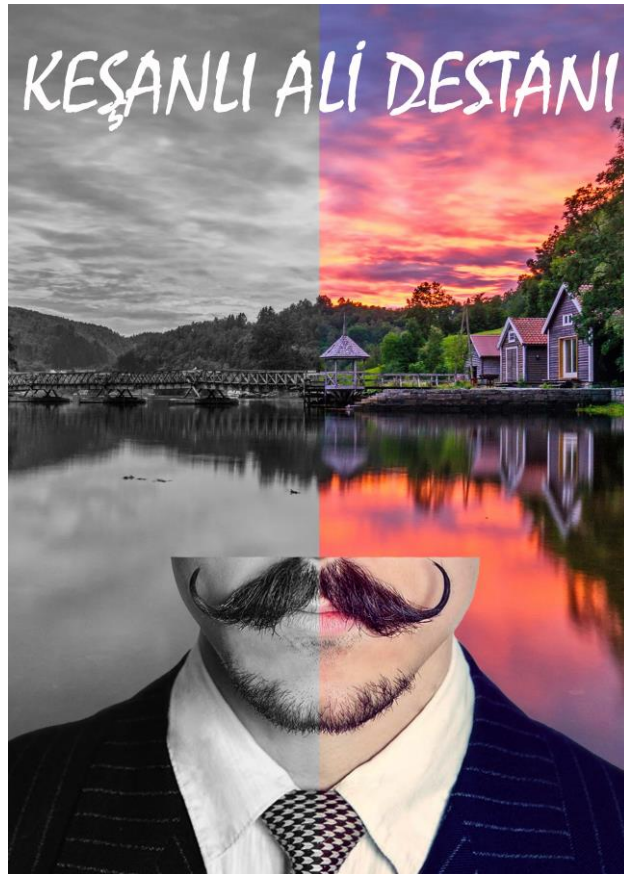
Haldun Taner'in ölümsüz eserlerinden Keşanlı Ali Destanı'nın bu tezde afiş tasarımı için seçilme sebebi uzun yıllar boyunca defalarca sahnelenmiş ve sevilmiş bir tiyatro oyunu olmasıdır.

Görüntü 68: Keşanlı Ali Destanı Uygulama Afişi 1

Afişin tasarımında beyaz arka plan üzerinde siyah figür ve silüetler kullanılmıştır. Hikâyede sözü edilen, hayali bir mekân olduğundan, Edirne/Keşan'ı temsilen Edirne'den tarihi, kalıplanmış manzaraların ve yapıların silüetlere tasarımda yer verilmiş, bu sayede de Keşanlı Ali karakterinin ait olduğu ve hikâyenin geçtiği Keşan'a bir gönderme yapılmıştır. Keşanlı Ali karakterini temsil etmek için, Keşan manzarasının bittiği yer ile bütünleşmiş bıyıklı, ceket, gömlek, kravat giydiği anlaşılan bir erkek figürü kullanılmıştır. Tipografide yazıların gruplar halinde ele alınması; hem okumayı kolaylaştırır hem de önem sırasını belirler. Oyuncuların isimlerinin oluşturduğu yazı grubu, Ali figürünün iki omuzundan aşağıya küçükten büyüğe simetrik bir şekilde hizalanarak yazı ve figür arasında bir bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. Başlık, afişteki bütün tasarım öğelerinin üzerinde yer almaktadır.

Afişin tasarım aşamasında deneme amaçlı tasarlanan afiş taslağı aşağıda yer almaktadır.

Görüntü 69: Taslak 1

b.1. Keşanlı Ali Destanı Afiş Tasarımı

Vektörel illüstrasyon uygulanarak tasarlanan afişin geneline siyah ve beyaz renk hakimdir. Keşanlı Ali karakterini temsil etmesi için tasarlanan kabadayı figürü afişin sağ kenarını büyük ölçüde kaplayacak şekilde hizalanarak ön plana çıkartılmıştır.

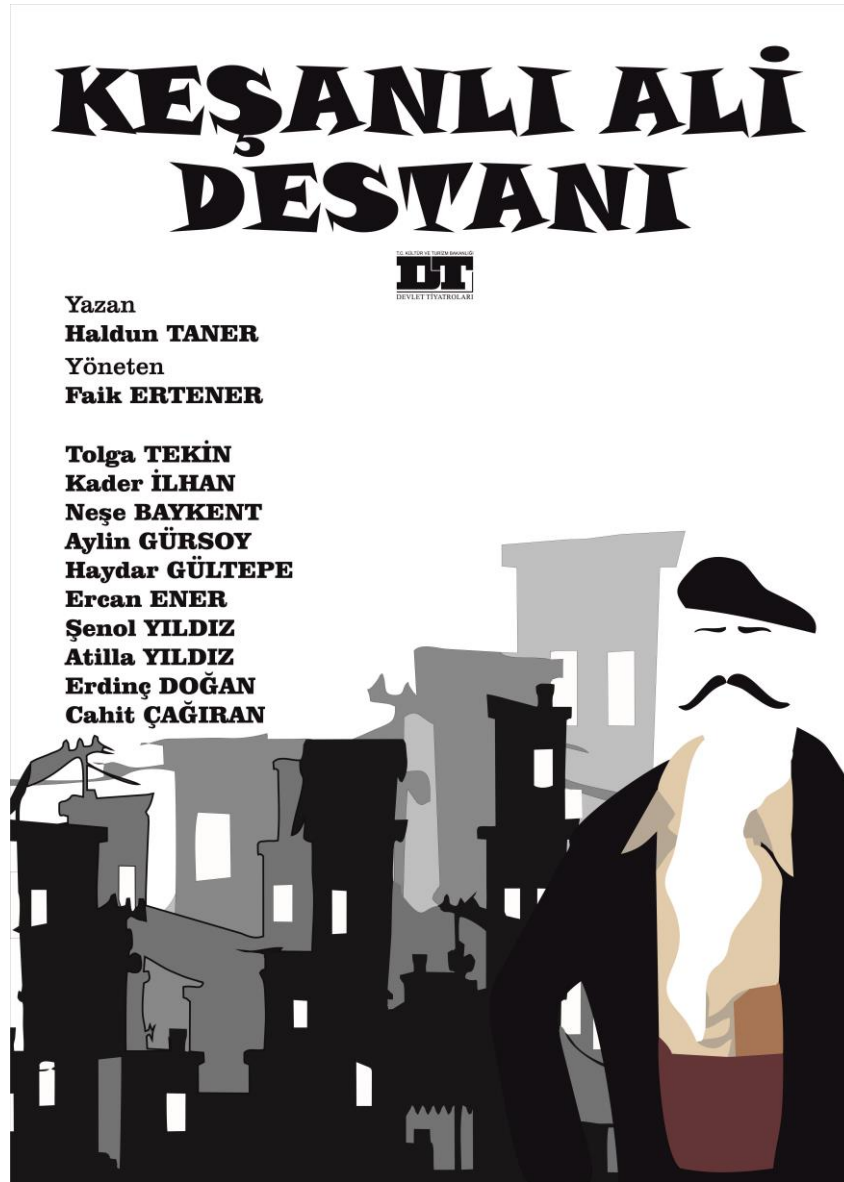

Görüntü 70: Keşanlı Ali Destanı Uygulama Afişi 2

Hikâyede bahsi geçen Keşan mekânını temsil edecek şekilde Ali figürünün arkasına belli belirsiz virane bir şehir silueti yerleştirilmiş ve bu sayede afişteki boşluk doluluk dengesi sağlanmıştır. Şehir silüetinin tasarımında siyah renk ağırlıklı olsa da, siyahın ara tonları da kullanılarak afişin bütününe bir perspektif kazandırılmıştır.

Yazan, yöneten ve oyuncuların isimlerinin oluşturduğu yazı gurubu ve Keşanlı Ali Destanı yazı gurubu afişin üst kısmındaki boşluğa yerleştirilerek afiş genelinde siyah beyaz dengesi sağlanmıştır.

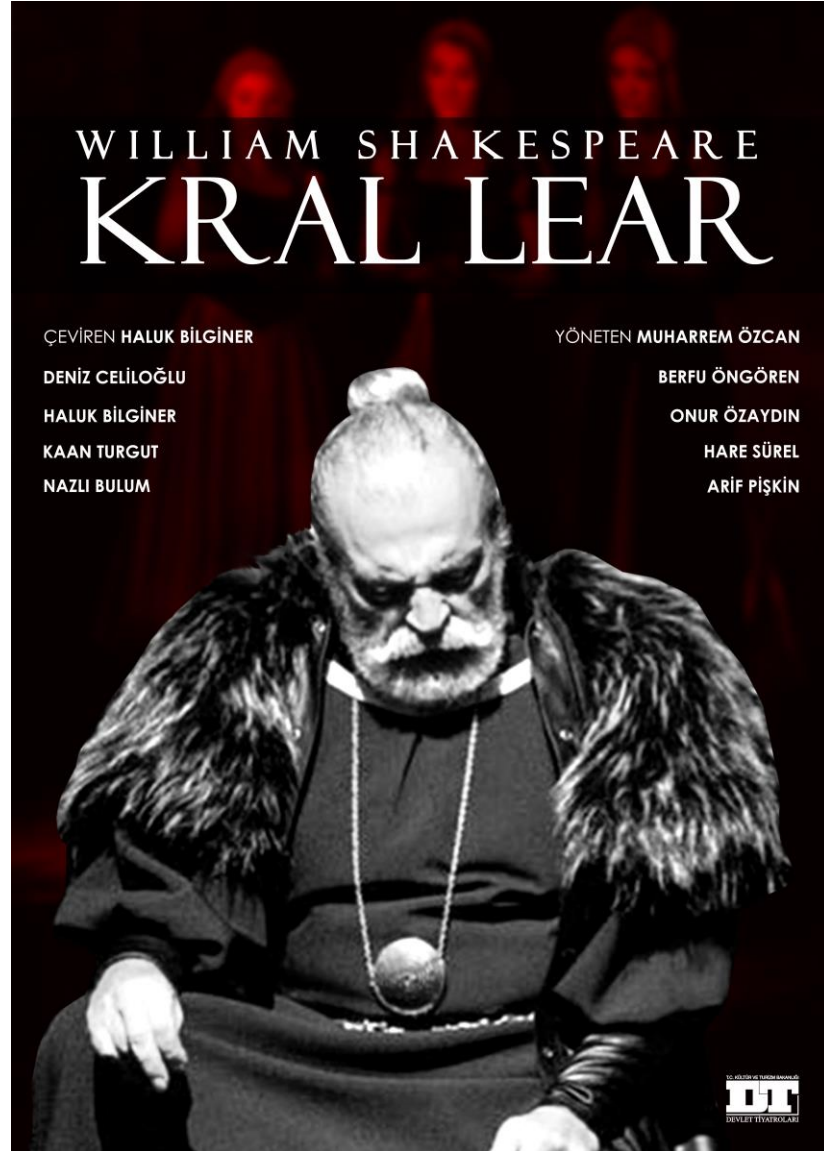
Afişin tasarım aşamasında deneme amaçlı tasarlanan afiş taslağı aşağıda yer almaktadır.

Görüntü 71: Taslak 1

c.1. Kral Lear Afiş Tasarımı

William Shakespeare'in eseri Kral Lear pek çok kişi tarafından beğenilen bir tiyatro oyunu olduğu için Türkiye de de dilimize çevrilip defalarca sahnelenmiştir

Görüntü 72: Kral Lear Oyunu Afiş Tasarımı 1

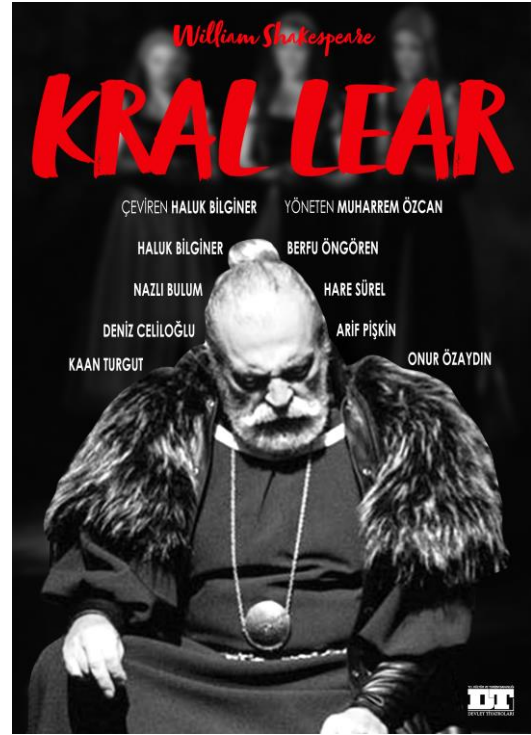
Siyah rengin ağırlıklı olduğu afişte, oyundaki Kral Lear karakterini canlandıran Haluk Bilginer'in oyundan alınmış bir fotoğrafı, 2/3 oranında siyah beyaz olarak yerleştirilerek, siyah ve koyu kırmızının hakim olduğu arka planla kontrast yaratarak ön plana çıkartılmıştır. Arka planda yer alan 3 kadın figürü ana konuyu ön plana çıkartmak için siyah içinde gri değeri düşük kırmızı renkle işlenmiştir.

Yönetmen, çevirmen ve oyuncuların oluşturduğu yazı topluluğu, Kral Lear görselinin etrafına, sanki kralın gücü ve heybeti karşısında geriye çekilen arka plan figürleri gibi simetrik bir şekilde hizalanmıştır.

Afişin tasarım aşamasında yapılan diğer afişler, taslak 1 ve 2 olarak aşağıdaki görsellerde verilmiştir.

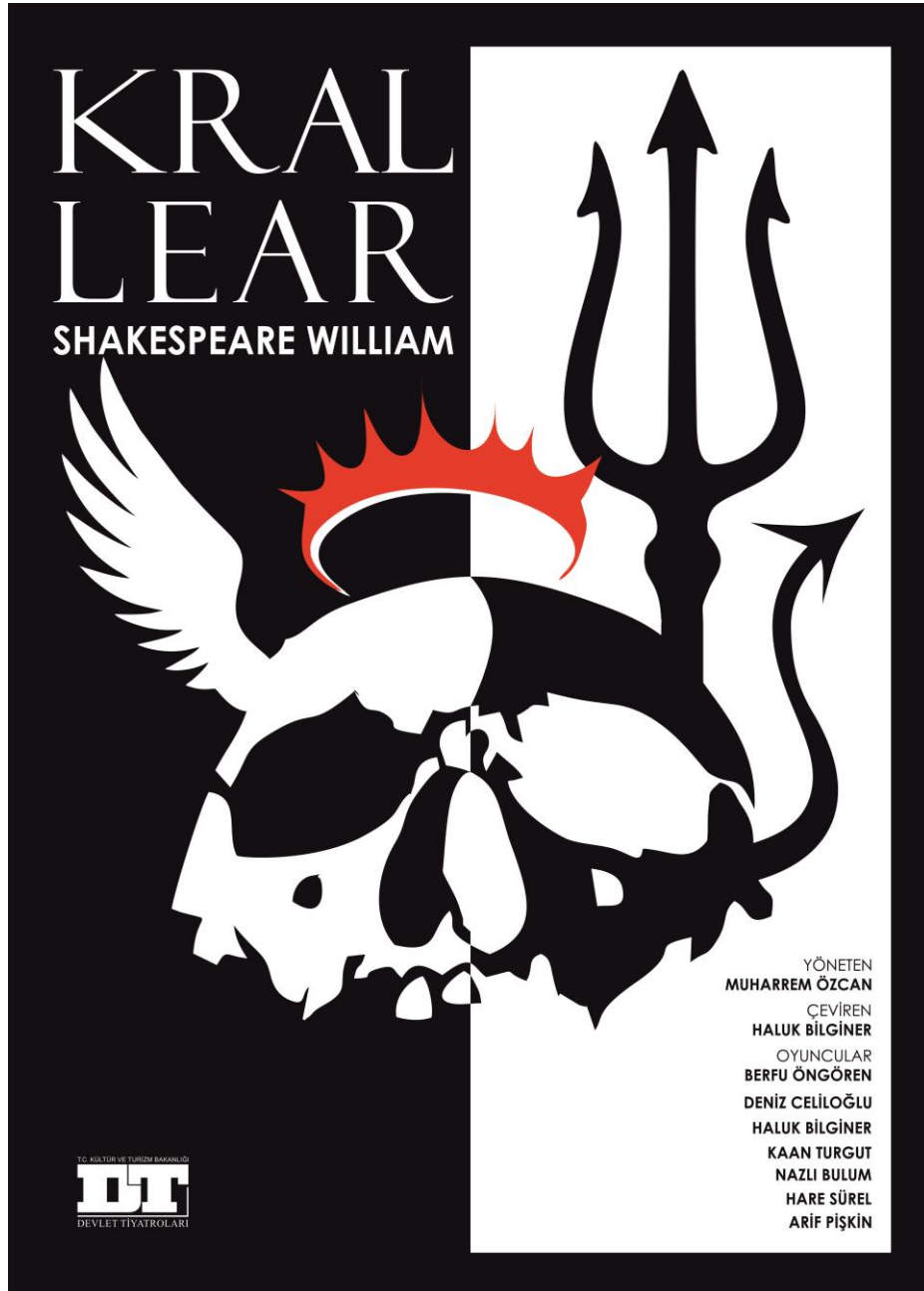
Görüntü 73: Taslak 1

Görüntü 74: Taslak 2

c.2. Kral Lear Afiş Tasarımı

Siyah beyaz ağırlıklı afişte iyilik ve kötülük arasındaki çelişkiyi belirtmek için kullanılan taçlı kuru kafa figürü kralı temsil etmektedir. Siyah ve beyaz olarak ikiye ayrılmış kuru kafa figürünün sol yanında iyilik sembolü olarak melek kanadı figürü kullanılırken, kötülüğü sembolize etmesi için kuru kafa figürünün sağ yarısına şeytan tridenti ve zebani kuyruğu figürü kullanılmıştır.

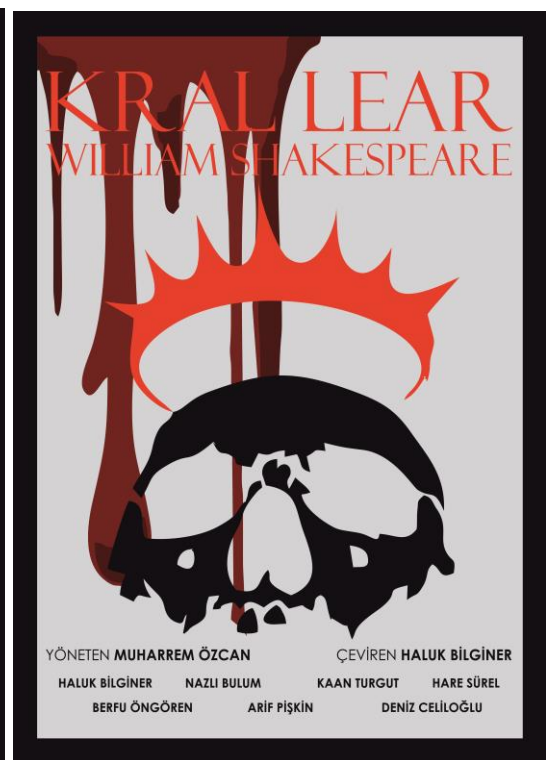
Görüntü 75: Kral Lear tiyatro afişi tasarımı 2

Afiş bütününde simetri yakalayabilmek için afişin sol üst köşesine serifli bir font kullanılarak afiş genelindeki yazı gruplarından ayrılan Kral Lear yazı gurubu ve serifsiz bolt bir font kullanılan Shakespeare William yazı gurubu siyah üstüne beyaz olarak yerleştirilirken, yönetmen, çeviren ve oyuncuların isimlerinin oluşturduğu yazı gurubu sağ alt köşesine beyaz üzerine siyah renk kullanılarak yerleştirilmiştir.

Afişin tasarım aşamasında yapılan diğer afişler, taslak 1 ve 2 olarak aşağıdaki görsellerde verilmiştir.

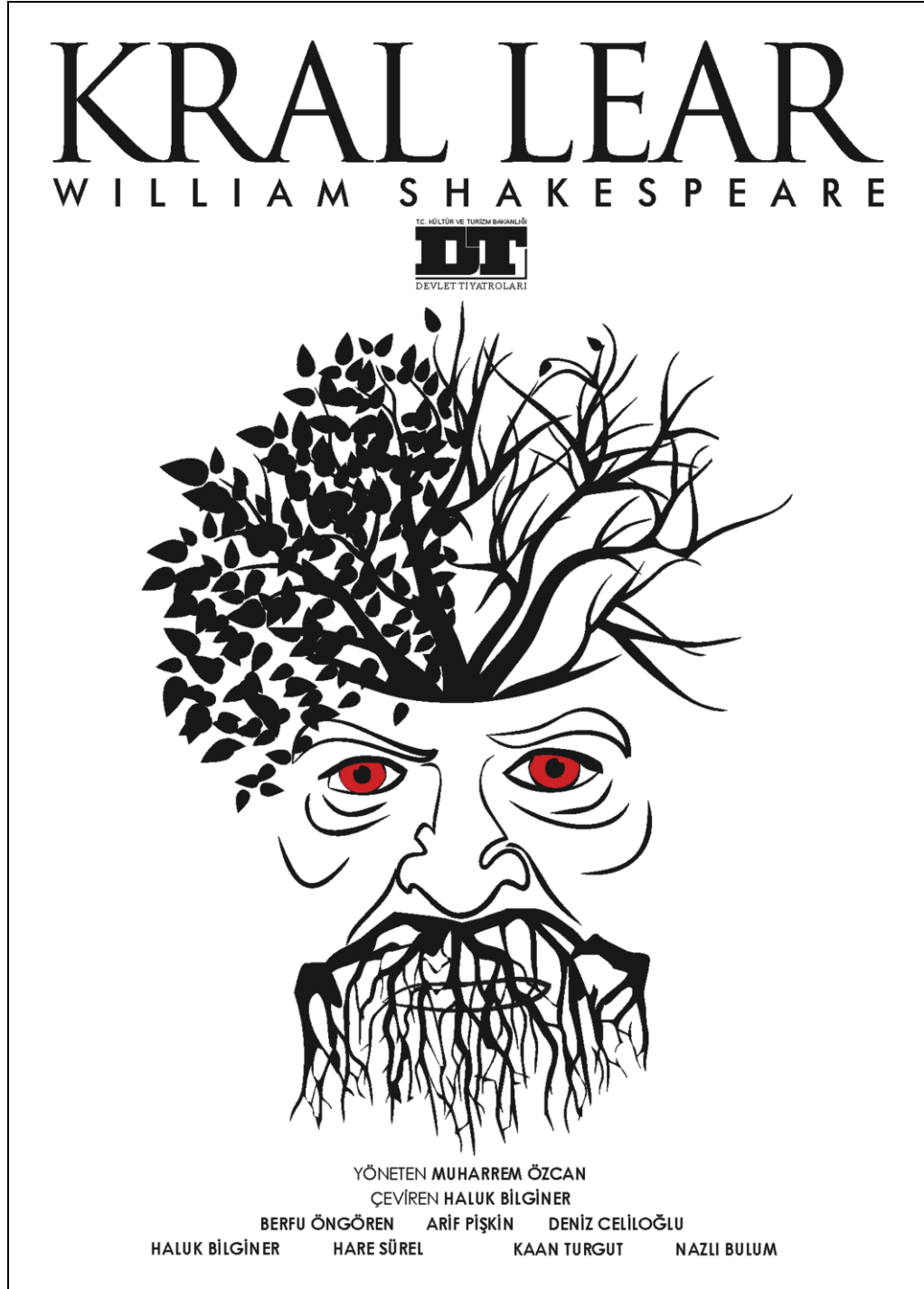
Görüntü 76: Taslak 1

Görüntü 77: Taslak 2

c.3. Kral Lear Afiş Tasarımı

Beyaz zemin üzerine siyah illüstrasyon ve tipografi uygulanarak tasarlanan afişin merkezine oyunun baş karakteri olan Kral Laer karakterini temsil eden bir figür yerleştirilmiştir.

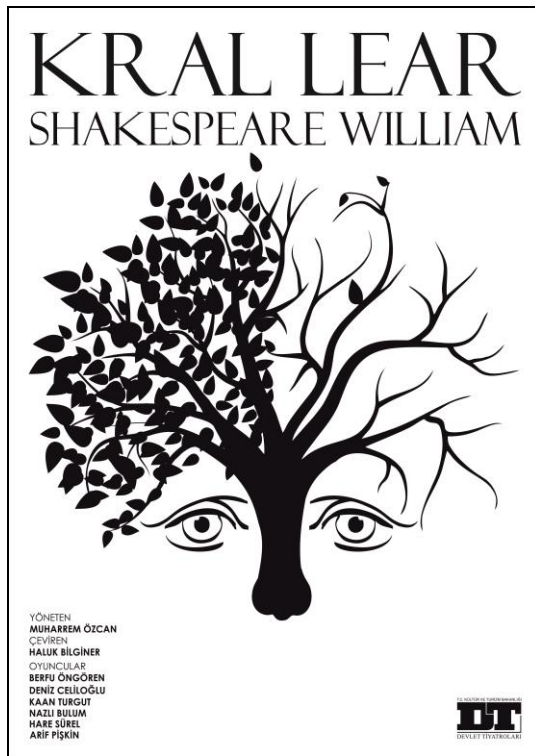

Görüntü 78: Kral Lear tiyatro afişi tasarımı 3

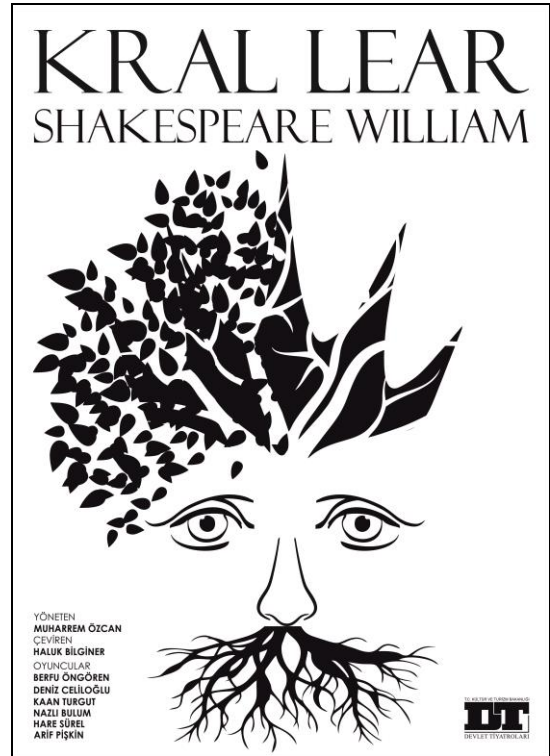
Oyundaki olay örgüsünü anlatabilmek ve Kral Lear'ı tanımlamak için Kral figürünün tacı olarak, bir yanı yapraklarla dolu diğer yanı ise kuru dallardan oluşan bir ağaç illüstrasyonu kullanılmış ve bıyıkları da taca bütünlük katacak şekilde ağaç kökü illüstrasyonu olarak tasarlanmıştır.

Oyunun ismi olan Kral Lear yazı ögesi ve oyunun yazarının adı afişin üstündeki boşluğa yerleştirilirken, yönetmen, çeviren ve oyuncuların isimlerinin oluşturduğu yazı gurubu da, afişin altındaki boşluğa yerleştirilerek afiş genelinde bir simetri yakalanmaya çalışılmıştır.

Afişin tasarım aşamasında yapılan diğer afişler, taslak 1 ve 2 olarak aşağıdaki görsellerde verilmiştir.

Görüntü 79: Taslak 1

Görüntü 80: Taslak 2

5. BÖLÜM:

SONUÇ

Bu tez çalışmasında Türk Tiyatrosu ve Devlet Tiyatrosu afişleri araştırılmış, Türk afiş tasarımcılarından örnekler sunulmuş, çeşitli kaynaklar aracılığıyla afiş tasarım teknikleri ve çeşitleri incelenmiş, tasarım aşamasında dikkat edilmesi gereken sorunlardan bahsedilmiş, edinilen bilgiler aracılığıyla afiş tasarım kurallarına uygun Türk Tiyatrosu'nun özellikle Devlet Tiyatrolarında sahnelenen bazı oyunları için afiş tasarımları yapılmıştır.

Günümüz teknolojisinde bilgisayar ortamını kullanarak, gelişmiş basım tekniklerinin yardımı ile eskiye göre daha etkili tiyatro afiş tasarımları yapmak hızlı ve kolay gibi görünse de, temel tasarım kurallarına dikkat edilmediği takdirde oluşacak olan sorunlar tasarımı etkisiz kılmaktadır. Türk tiyatro afişinin tarihsel süreç içerisindeki değişimi ve Türk tiyatro afiş tasarımcıları araştırılmış bu tasarımcıların başarılı çalışmalarından örnekler verilmiş ve incelenmiştir. Bunun sonucunda, tasarımcıların dönemin teknolojisini kullanarak son derece iyi sonuçlar elde ettiği saptanmıştır. Dolayısı ile gelişen teknolojinin sadece tasarımcının ürettiği ürünleri destekleyen bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

Tasarım kuralları ve öğelerinin önemini vurgulamak için alt başlıklar ile afiş çeşitleri, afiş tasarımında uygulanan teknikler, afiş tasarımında dikkat edilmesi gereken öğeler araştırılmış, tanımları yapılmış ve örneklendirilmiştir. Afişte temel tasarım kurallarına dikkat edilmesinin yanı sıra fotoğraf, illüstrasyon ve çizim gibi temel görsel öğelerin de doğru kullanılmasının önemi vurgulanmıştır. Bunların ayrı ayrı ya da bir arada kullanılması afişlerde zengin bir dil ortaya koyulmasına yaramaktadır. Hangi teknik veya öğeyi

nerede nasıl kullanmayı seçmek yerine tasarımın istediği ölçüde etkili yöntemi kullanmak doğru bir grafik ürün oluşturmak için önemlidir.

Tezin araştırma aşamasında yayımlanmamış tezler, makaleler ve kitaplardan kaynak olarak yararlanılmış, Türk Tiyatro afişi tasarımcıları ve yaptıkları tiyatro afişleri örnek olarak incelenmiştir. Daha önce yapılan örnekleri incelemek yapılacak tasarımlarda tekrara düşmeyi önlemesi açısından son derece gerekli bir çalışmadır.

Yapılan araştırmaların ardından elde edilen veriler sonucunda, bilgisayar ortamında tasarım araçları ve programları yardımı ile çok sayıda taslak oluşturulmuştur. Taslak aşaması yapılacak tasarımın sonuca doğru ulaştırılmasındaki en önemli aşamadır. Bilgisayarın sunduğu seçenekler renklerin, fontların ve biçimlerin en doğru biçimde birleştirilmesi için hızlı ve etkin bir araçtır.

Sonuç olarak tiyatro oyunları için üretilecek afişler tasarlanırken; öncelikle sahnelenecek oyunu okumak ya da izlemek konuya hakim olmak ve yaratıcı fikirler ortaya koymak, farklı çıkış noktaları bulmak açısından en önemli aşamadır. Daha önce varsa yapılmış örnekleri incelemek yapılacak olan tasarımda tekrara düşmemek ayrıca farklı fikirler bulmak için en etkin yöntemdir. Yapılan araştırmalar sonucunda toplanan bu veriler ile taslaklar üretmek afişte düzenleme ve planlama için en hızlı, en etkin yöntemdir. En son aşamada uygulama tekniğine göre afiş üretmek izlenmesi gereken yoldur. Bütün bu tasarım sürecinde temel tasarım kurallarının ve afiş tasarım öğelerinin doğru kurgulanmasının önemi ve gerekliliği tez genelinde vurgulanmıştır.

KAYNAKÇA

Altıntaş, Y. Yurdaer Altıntaş Kişisel web sitesi, Biyografi. [06.07.2017]

<http://www.yurdaeraltintas.com/biography.aspx>

And, M. (1992), Başlangıcından 1983'e, Cumhuriyet Tiyatrosu 1923-1982.

Atan, U. Grafik İllüstrasyon Olarak Minyatür. Akdeniz Sanat Dergisi, (2013).

Cilt 6, Sayı 11, sn. 25.

Çakır, E. (2008). Cumhuriyet Dönemi Afiş Sanatında Başlangıcından Günümüze Tipografi sn. 46. (Yüksek Lisans Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. (Tez no. 234567).

Çakmak, S ve Deliduman, C. (2017), İdil Sanat ve Dil Dergisi, "*Kültürel Afiş Uygulamalarında İllüstrasyon*", 29:311-328, sn. 322-323, DOI: 10.7816/idil-06-29-05.

Çalışlar, A. Tiyatro Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara 1995. [20.07.2017].

Çavdar, H. Cumhuriyet Dönemi grafik tasarımcıları. Mengü ERTEL, (14.06.2007). <http://www.grafikerler.net/cumhuriyet-donemi-grafik-tasarimcileri-t32447.html> [10.07.2017].

Dervişcemaloğlu, B. Göstergebilimin Tanımı ve Dalları. (07.03.2008). <http://www.ege-edebiyat.org/modules.php?name=News&file=article&sid=363> [03.12.2017].

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Arşivi. Tarih (10,06,1949).

Gönenç, Y, *Göstergebilimden Edimbilime*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı 26 (2006).

Gümüşlü. A, (2008). 1980 Sonrası Türkiye'sinde Tiyatro Afişlerinde İmge ve Tipografi Sorunları. sn. 190. (Sanatta Yeterlilik Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. (Tez no. 257555).

Gümüştekin, N. (2012), Sanat Dergisi-20, "*İki Polonyalı Grafik Tasarımcı-Henryk Tomaszewski ve Franciszek Starowieyski-Örneğinde II. Dünya Savaşı Sonrası Tiyatro Afişleri.*" sn. 65. BERKMAN, B. "Tiyatro Yaşamdır", Milliyet Sanat Dergisi, Sayı: 240, İstanbul, 1990, sn.11.

Güneş, A. *Göstergebilim Tarihi*. (2013). Cilt 8, Sayı 4, s. 332-348, <http://nwsa.dergipark.gov.tr/nwsahuman/issue/19921/213207> [02.03.2018].

Güngör, İ.A. (2005). s. 75 – 83, Görsel tasarım ve mimarlık için Temel Tasar.

Köksal, K. (2014). Türkiye'deki Kültürel Afiřlerin Tipografik Açıdan İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. (Tez no. 358186).

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakóltesi İnternet Sitesi, <http://www.msgsu.edu.tr/faculties/guzel-sanatlar-fakultesi/grafik-tasarim-bolumu> [21.06.2017].

Ocvirk, O.G. Stinson, R.E. , Wigg, P.R. , Bone, R.O. Cayton, D.L. (2015) s. 166. Sanatın Temelleri, Teori ve Uygulama.

Orman, ř. Mengü ERTEL, (18.03.2008). http://www.photoshopmagazin.com/seseyma/paylasim/3315/mengu_ertel.html [10.07.2017].

Özsoy, V. ve Ayaydın, A. (2016). Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri. Biçim. (2016). sn. 130.

Sarıkavak, N.K. (2009), sn. 1-12. Görsel İletişim ve Grafik Tasarımda Çağdaş Tipografinin Temelleri.

Seyhan, A. (2005). sn. 114, Temel Tasarım, Çizgi.

Suner, L. 1995, Cumhuriyet döneminde tiyatroların kurumsallaşması. sn. 1.
(2014-09-18) <http://dergipark.gov.tr/tad/issue/11487/136861>, [12.06.2017]
DOI: 10.1501/TAD_0000000193.

Tarlakazan, E. ve Beyaz, H.Ç. (2018), “*Tiyatro Afişlerinin Teknolojiyle Birlikte Değişimi: Sevgili Doktor ve Antigone*”, sn. 1059-1063. DOI: 10.7816/ulakbilge-06-27-06.

Tepecik, A. (2002), s. 73. Grafik Sanatlar, Türkiye’de afiş.

Tepecik, A. (2002), s. 83. Grafik Sanatlar, Tipografi ve Sayfa Tasarımı.

Türk Dil Kurumu (TDK) Afiş,
[07.06.2017]http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a98101c691d69.50595028

Uçak, F. Yurdaer ALTINTAŞ.
<https://dehrdehr.blogspot.com.tr/2015/07/yurdaer-altntas.html> (07.30.2015).
[16.08.2017].

Yıldız, P. (2007). *Görsel Göstergebilimsel Eleştiri Kuramları Bağlamında Film Sahnelerine Yaklaşım ve Ülkemizden Seçilen İki Örnek İle Analiz Çalışması*.
Üstünipek, M. (Ed.). VIII. Uluslararası Görsel Göstergebilim Kongresi AİSSV-IAVS “*Görünürün Kültürleri*” Bildiriler Kitabı. İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları. sn. 501-510.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Umut Can İLTAŞ

Doğum Yeri ve Tarihi: Tokat, 16/01/1993

e-mail: mtcnlts@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

(2011) Edirne Endüstri Meslek ve Anadolu Teknik Lisesi, Mimari Yapı Teknik Ressamlığı Bölümü Mezunu.

(2011-2015) KKTC, Lefkoşa, Yakın Doğu Üniversitesi (NEU/YDÜ) Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarım Bölümü

SEMİNER VE KURSLAR

(2012) Akademiada 3. Uluslararası Sanat akademisi.

(2013) Akademiada 4. Uluslararası Sanat akademisi.

(2014) Akademiada 5. Uluslararası Sanat akademisi.

(2014) Art Colony Uluslararası Resim Çalıştayı

(2015) Akademiada 6. Uluslararası Sanat akademisi.

İŞ DENEYİMİ

(2010-2010) (Stajyer) Birkan Yapı, Mimarlık. Edirne

(2013-2014) (Stajyer Designer) Okman Printing LTD. Şht. Ahmet M. Ruso Cad. Lefkoşa, Kıbrıs.

Turnitin Originality Report

Processed on: 20-Feb-2019 11:38 EET

ID: 1080791300

Word Count: 7298

Submitted: 1

"Türk Tiyatro Afişleri ve Devlet
Tiyatroları İçin Afiş Tasarımları"
Lisansüstü Tezi By Umut Can

İltaş

1% match (Internet from 11-Apr-2018)

Similarity Index

12%

Similarity by Source

Internet Sources:	11%
Publications:	3%
Student Papers:	5%

<http://www.yurdaeraltintas.com/biography.aspx>

1% match (student papers from 21-Dec-2018)

[Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey \(TUBITAK\) on 2018-12-21](#)

1% match (student papers from 28-Sep-2018)

[Submitted to Beykent Universitesi on 2018-09-28](#)

1% match (Internet from 19-Jun-2014)

<http://www.grafikerler.net/cumhuriyet-donemi-grafik-tasarimcilari-t32447.html>

1% match (Internet from 17-Apr-2016)

<http://earsiv.arel.edu.tr:8080/jspui/bitstream/1/1021/1/10026564.pdf>

1% match (Internet from 24-Jun-2015)

<http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunigsfd/article/download/1025007975/1025006921>

1% match (Internet from 04-Apr-2016)

<http://ederqi.akdeniz.edu.tr/index.php/akdenizsanat/article/viewFile/560/1015>

< 1% match (Internet from 03-May-2009)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Devlet_Tiyatrolari

< 1% match (Internet from 20-Sep-2015)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Afis>

< 1% match (Internet from 14-May-2016)

<http://www.ariyordum.com/2015/02/tyatro-nedir-ilk-kez-tyatroya.html>

< 1% match (Internet from 02-Apr-2016)

<http://www.hayaletsanatevi.com/index.php/grafik-tasarim-bolumu/>

< 1% match (Internet from 26-Nov-2014)

http://sectit.com/genel_sozluk/grafik_sanatlari-t775.0.html

< 1% match (Internet from 30-Jul-2016)

<http://www.nuveforum.net/71-grafik-tasarim/7210-unlu-grafik-tasarimcilar-projeleri/>

< 1% match (Internet from 26-Apr-2016)

<http://forums.qunsandammo.com/archive/index.php/t-19888.html?s=cd9fce1581c0b9a20d98f94321e747f4>

< 1% match (student papers from 28-Apr-2015)

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

20.02.2019

Sayın Umut Can İltaşın

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz **“Türk Tiyatro Afişleri ve Devlet Tiyatroları İçin Afiş Tasarımları”** başlıklı proje önerisi, sadece ikincil kaynak kullanıldığı için Etik Kuruluruna girmesine gerek yoktur. Bu yazı ile birlikte sadece ikincil kaynak kullanmak şartıyla araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.